

BEWEGEND TYTSJERKSTERADIEL

SPORTNOTA GEMEENTE
TYTSJERKSTERADIEL
2010 – 2015

versie:	Definitief
datum:	18-02-10
auteur:	Sport
afdeling:	Mienskip

Inhoudsopgave

Ambitie binnen de huidige economische situatie	2
Leeswijzer	4
Inleiding	5
Algemeen sportbeleid	6
Gemeentelijk sportbeleid	13
Sportvoorzieningen	25
Financieel & Besluiten	52
Bijlagen	57

Ambitie binnen de huidige economische situatie

Sport en beweging spelen een belangrijke rol binnen het totale beleid van de gemeente Tytsjerksteradiel. Naast een verantwoordelijkheid voor een kwalitatief, betaalbaar en goed bereikbaar accommodatieaanbod is de laatste jaren door de gemeente Tytsjerksteradiel bewust beleid gevoerd en geïntensiveerd om de burgers aan het bewegen en sporten te krijgen. Ook de komende jaren is het streven om ondanks beperktere financiële mogelijkheden deze doelstelling overeind te houden. Een belangrijke bijdrage voor het stimuleren van deze beweging moet via de scholen en het bestaande netwerk van sportverenigingen tot stand komen (of slimme combinaties hiervan). Een professionele combinatiefunctie op het gebied van sport, cultuur en onderwijs kan hier een belangrijke coördinerende rol in spelen.

Via diverse projecten wordt getracht om de burgers aan het bewegen te krijgen. Sporten en bewegen is niet alleen meer een doel op zich. Sport is tegenwoordig ook een middel om overgewicht, diabetes en andere gezondheidsproblemen aan te pakken. Sport is daarmee een belangrijke sociale factor geworden dat door vele raakvlakken met ander beleid als het gezondheid- of jongerenbeleid, midden in de maatschappij staat.

De gemeente Tytsjerksteradiel is ruimtelijk zodanig ingericht dat er ruim voldoende sport- en bewegingsmogelijkheden zijn om sport en bewegen in de dorpen aan te kunnen bieden. Naast de voor een plattelandsgemeente kenmerkende sportmogelijkheden is in samenwerking met de bevolking bewust ruimte ingepland voor sport- en speelplaatsen. Op deze wijze wordt aangetoond dat de uitnodiging tot beweging een integraal onderdeel uitmaakt van het gemeentelijke beleid.

Op het moment dat deze nota uitgebracht wordt zijn de toekomstverwachtingen somber en zullen beschikbare budgetten tegen het licht worden gehouden. Voor het sportbeleid van de komende vijf jaren zijn de gevolgen direct merkbaar. In deze nota zult u geen ongeremde ambities voor uitbreidingen of nieuwbouw tegenkomen. Het basisstreven is gericht op het behoud van de huidige mogelijkheden en faciliteiten. Een vraag tot uitbreiding of verbetering zal uitvoerig getoetst worden op haalbaarheid en draagvlak. Ook zal de mate van samenwerking met andere partijen waaronder collega-verenigingen een belangrijke maatstaf zijn voor de mogelijkheden tot uitbreiding.

De huidige economische situatie heeft er echter niet toe geleid dat er geen ambities zijn. Het sportbeleid en -accommodatiebeheer wordt al jaren vanuit een deskundig team in samenwerking met de verenigingen en de scholen op professionele wijze benaderd. De ambitie om lopende zaken beter en professioneler aan te pakken staat centraal. Nieuwe ontwikkelingen en trends zorgen voor nieuwe uitdagingen en doelstellingen. Om toch het huidige niveau van sportaanbod te behouden wordt er ook gekeken naar clustering van sportfaciliteiten. Daar waar sprake is van nieuwbouw of renovatie, wordt bekeken of er clusteringmogelijkheden zijn. Hierbij spelen diverse invloedsfactoren een rol. Naast de emotionele binding van de sporters en dorpen met faciliteiten, gaat het dan vooral om de bedrijfseconomische factor. Samenwerking tussen sporters of verenigingen kan een belangrijke bijdrage leveren aan het draagvlak voor een accommodatie.

Ook is het multifunctionele gebruik van faciliteiten, waar ook andere gebruikers dan de sporters gebruik kunnen maken van de faciliteiten, een doelstelling voor de komende vijf jaren.

Vanuit het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid zullen ook voor het sportaccommodatiebeheer een aantal zaken in overweging genomen moeten worden. Energie- en kostenbesparing in combinatie met duurzame materialen moeten afgewogen worden tegen investeringen voor nieuwbouw of reguliere renovatie.

Het inspelen op landelijke stimuleringsregelingen blijft voor een gemeente een grote uitdaging. Samenwerking met buurgemeenten lijkt de toegang tot regelingen gemakkelijker te maken.

Leeswijzer

Voor u ligt de nieuwe Sportnota van de gemeente Tytsjerksteradiel die voor de periode 2010–2015 leidend zal zijn voor het sportbeleid in deze gemeente.

De nota is als volgt opgebouwd.

Eerst wordt het algemene sportbeleid beschreven, waarin zaken aan de orde komen als de maatschappelijke waarden van sport, ontwikkelingen en trends, het landelijke sportbeleid met daarbij o.a. de diverse stimuleringsregelingen en het provinciale beleid. Dit deel is bedoeld om de lezer een beeld te schetsen van het belang en de positie van de sport in ons land. Daarbij worden in het kort regelingen beschreven die verderop in de nota opnieuw worden genoemd, daar waar onze gemeente er gebruik van maakt.

Vervolgens wordt het gemeentelijke sportbeleid beschreven, beginnend met wat thans al als bestaand beleid is vastgelegd en op basis waarvan al de nodige projecten zijn gerealiseerd. Daarna worden actuele onderwerpen beschreven en komen er zaken aan de orde waarover op korte termijn besluitvorming moet plaatsvinden. Ook het beleid ten aanzien van de gemeentelijke sportaccommodaties vindt hier een plek.

Tenslotte is er een besluitvormend hoofdstuk opgenomen waarin samenvattend alle voorgestelde beleidswijzigingen en nieuwe projecten en ontwikkelingen zijn verwoord.

Een overzicht van de gemeentelijke sportaccommodaties en de sporttarieven is als bijlage aan de nota toegevoegd.

1. Inleiding

De huidige sportnota dateert uit 1993 en is daarna geactualiseerd in 1998. Beide stukken zijn inmiddels voor een groot deel achterhaald. Ontwikkelingen die sindsdien hebben plaatsgevonden zijn ondermeer: 'afronding privatisering opstallen, renovatie overdekte zwembad, het sportfonds in de jaren 1999 t/m 2003 (een tijdelijke extra gemeentelijke projectfinanciering), realisatie van twee kunstgrasvelden, de Breedtesport- en Bosimpuls en het gezondheidsbeleid als gemeentelijke taak.'

In deze sportnota wordt aangegeven wat de uitgangspunten zijn van het sportbeleid in de gemeente Tytsjerksteradiel voor de komende jaren. Daarbij wordt eerst in het kort ingegaan op maatschappelijke ontwikkelingen en beleid op sportgebied bij rijks- en provinciale overheid. Vervolgens wordt een beschrijving gemaakt van het huidige sportbeleid en de uitgangspunten voor het beleid in de komende jaren. Op het gebied van sportstimulering zijn er vanuit de rijksoverheid een aantal stimuleringsregelingen en de vraag is op welke wijze wij daar als gemeente op inspelen. Een belangrijk onderdeel daarbij is de integrale en intergemeentelijke samenwerking die er op dit gebied bestaat. Beleidsontwikkelingen als operatie Jong, de WMO en het gezondheidsbeleid maken dat sport niet langer als aparte sector benaderd kan worden, maar een onderdeel is van een integraal beleid ten aanzien van het welzijn van de burgers. Naast sportstimulering is facilitering door het leveren van accommodaties een gemeentelijke taak. Het beleid op dit gebied zal ook aan de orde komen. Het financiële aspect wordt nader belicht in het vijfde hoofdstuk. Als laatste wordt de besluitvorming behandeld.

Afwegingen bij het opstellen van een beleidsnota zijn de mogelijke verwachtingen voor de toekomst. De nota beslaat een tijdsperiode van vijf jaren. Daarmee worden verwachtingen tot 2015 geconcretiseerd. Waar mogelijk is een voorzichtige doorkijk gegeven van de verwachtingen op middellange of langere termijn.

In de vorm van een vijfjarige cyclus zal er een update plaatsvinden van het beleid. Een en ander resulteert in een aangepaste nieuwe nota voor elke periode van vijf jaren. Daarbij vormen de maatschappelijke ontwikkelingen, het landelijke beleid en het provinciale beleid de leidraad voor het vaststellen van ons gemeentelijk beleid.

2. Sportbeleid algemeen

2.1 Maatschappelijke waarden van sport

Sport is een belangrijk onderdeel in de hedendaagse samenleving. Bijna de helft van de Nederlandse bevolking doet actief aan sport en circa 4,5 miljoen mensen zijn lid van een sportvereniging. Niet alleen het aantal accommodaties op sportgebied is gegroeid, maar ook de kwaliteit is toegenomen.

De belangstelling voor sport kan ook afgeleid worden uit de groei van het aantal sportscholen en fitnesscentra. Een nog duidelijker beeld geven de cijfers van de meest bekeken televisieprogramma's en de constant hoge waardering daarvoor. Denk maar eens aan de populariteit van bijvoorbeeld de Olympische Spelen, het EK en WK voetbal en de Tour de France. Door al deze factoren is de sport niet langer een randverschijnsel, maar is midden in de samenleving komen te staan. Tegelijkertijd is er maatschappelijke erkenning gekomen voor de waarden die de sport vertegenwoordigt.

Sport als doel

Sport trekt een grote belangstelling omdat het plezierig is om te doen, maar ook plezierig is om naar te kijken. Op deze manier is sport een zinvolle vrijetijdsbesteding. Daarbij heeft sport een veelzijdig en laagdrempelig karakter. In principe kan iedereen naar eigen aard en aanleg een geschikte sport vinden.

Sport als middel

Sport, en dan vooral sport in groep- of verenigingsverband, kan worden gezien als een leerschool waar aandacht besteed wordt aan verschillende aspecten:

- ▷ fysieke aspecten: spierkracht, conditie, uithoudingsvermogen en behendigheid;
- ▷ sociale en psychologische aspecten: samenwerken, doorzetten, incasseren, zelfvertrouwen, weerbaarheid en (re)integratie;
- ▷ organisatorische aspecten: zelfwerkzaamheid en bestuur;
- ▷ morele aspecten: verantwoordelijkheid en fair play;
- ▷ gezondheidsaspecten: betere geestelijke en lichamelijke gezondheid;
- ▷ economische aspecten: werkgelegenheid, sportartikelen en profilering vestigingsklimaat.

Sporten; sociale binding, fysieke gezondheid, presteren en emotie

2.2 Ontwikkelingen en trends

De afgelopen jaren hebben een aantal veranderingen in de samenleving plaats gevonden die van invloed zijn op de sportsector:

▷ vergrijzing

Er komen naar verhouding steeds meer oudere mensen. Het sportaanbod, vooral bij de sportverenigingen is hier nog onvoldoende op afgestemd. Het is belangrijk om een meer en gevarieerder aanbod voor ouderen te ontwikkelen. Niet alleen hebben ouderen over het algemeen meer (vrije) tijd, maar zijn bij deze groep ook gezondheid en sociale aspecten van groot belang. Bij oudere mensen valt het op dat er een verschuiving plaatsvindt van een inactieve naar een actieve levensstijl. Het 'gezondheidsmotief' en 'het waarborgen van de kwaliteit van het leven' spelen daarbij een belangrijke rol.

▷ bewegingsonderwijs

De kwaliteit van het bewegingsonderwijs is niet altijd even goed. Er ontbreekt een landelijke norm voor het aantal uren bewegingsonderwijs. Op de meeste basisscholen zijn geen vakleerkrachten en de afgestudeerde leerkrachten basisonderwijs zijn niet langer bevoegd om bewegingsonderwijs te geven. Afhankelijk van het beleid van de scholen en de capaciteiten en inzet van de leerkrachten wordt er inhoud gegeven aan het bewegingsonderwijs. Op sommige scholen is dat minimaal en dat heeft gevolgen voor de motoriek van de jeugd. Een ander gevolg is dat de jeugd het niet fijn vindt om te sporten en ook door een slechte motoriek niet mee kan en afhaakt (drop-outs).

Op de meeste scholen voor de eerste fase van het voortgezet onderwijs is het wel goed gesteld met het bewegingsonderwijs. Bijna alle VO (Voortgezet Onderwijs) scholen hebben vakleerkrachten, een uitzondering hierop vormen de scholen voor (middelbaar) beroepsonderwijs. Daar zijn meestal geen vakleerkrachten. Ook zijn er VO scholen waar lichamelijke opvoeding een eindexamenvak is.

▷ bewegingsarmoede en overgewicht

De afgelopen decennia is er sprake van een toename van het aantal kinderen met overgewicht. Niet alleen bij kinderen, maar ook bij volwassenen komt overgewicht in steeds grotere mate voor. Dit heeft nogal wat gevolgen, zowel op de korte als de op lange termijn. Overgewicht is een grote risicofactor voor diabetes en hart- en vaatziekten.

Daarbij geldt dat hoe eerder er sprake is van overgewicht, hoe lastiger het is om terug te dringen. De oorzaak is tweeledig: 'het meer consumeren van calorierijkere voedingswaren zoals snoep, snacks, alcohol en frisdrank' en 'het minder verbranden van energie door minder te bewegen.' Steeds meer gebruik van zaken als auto, computer, televisie enz. maakt dat zowel volwassenen als kinderen steeds minder genoodzaakt zijn om te bewegen. Sinds kort lijkt het aantal kinderen met overgewicht zich te stabiliseren.

▷ afname deelname (georganiseerde) sport oudere jeugd

Zodra de jeugd van de basisschool af is, neem ook de deelname aan de sportverenigingen af. Oorzaken kunnen zijn: 'een andere school, huiswerk, op latere leeftijd bijbaantjes e.d.' Daardoor is minder tijd beschikbaar voor de sport.

Er is wel belangstelling voor zapedrag en trendsporten, maar de grote lijn is dat het lidmaatschap van de sportvereniging wordt opgezegd. Individuele sport is gemakkelijker in te passen en is ook vrijblijvender (fitness, hardlopen wielrennen, schaatsen). Als de jeugd weer wat ouder wordt, is er weer een toename te zien van leden bij sportverenigingen.

▷ verenigingen

Verenigingen, vooral kleine lokale clubs, hebben moeite om zich staande te houden. Problemen waar zij mee kampen liggen op het vlak van kader, trainers, financiën, wet en regelgeving en ledenaanwas. Dit heeft een aantal oorzaken:

- ▷ hogere afdracht aan de bonden;
- ▷ minder sponsorgelden;
- ▷ hogere eisen op het gebied van wet- en regelgeving;
- ▷ privatisering accommodaties;
- ▷ tariefsverhogingen;
- ▷ afname betrokkenheid en binding met de vereniging;
- ▷ vergrijzing van het vrijwilligerskorps.

Ondanks dat verenigingen het moeilijker hebben blijkt het verenigingsleven zich toch aardig te kunnen handhaven. Vaak is fuseren voor kleine verenigingen een oplossing van de problemen. Zo komen er steeds meer omniverenigingen en sportverenigingen die een grotere regio bestrijken. Vanuit de verenigingen wordt de vraag naar ondersteuning van het kader richting de toekomst groter.

In de onderstaande tabel blijkt uit landelijke cijfers dat het grootste deel van de verenigingen zich zorgen maakt over het vrijwilligerskader. Ruim 57% van de verenigingen zocht in 2007 vrijwilligers voor een bestuursfunctie.

Tabel: clubs met knelpunten (%)

Bron: NOC*NSF

	2001	2002	2003	2005	2007
Clubs met knelpunten	81	81	85	75	87
Door de verenigingen genoemde grootste knelpunten					
vrijwilligerskader	88	78	72	58	67
leden	60	58	52	39	76
accommodatie	38	28	33	26	43
financiën	22	24	26	28	33
overig	19	14	25	10	11

2.3 Landelijk beleid

De functie van sportbeleid op landelijk niveau is het volgen, signaleren en analyseren van ontwikkelingen in de samenleving en van daaruit nieuw beleid formuleren. Het stimuleren van nieuwe voorzieningen, activiteiten en (pilot) projecten met een landelijke betekenis. Het zorgdragen voor een internationale uitwisseling van informatie en voor een structuur van landelijke organisaties.

De twee belangrijke actoren zijn de rijksoverheid (het ministerie van VWS) en het NOC*NSF, als vertegenwoordiger van de landelijke sportorganisaties. Daarnaast zijn actief de Interprovinciale Organisatie Sport (IOS), het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG).

Nota 'Tijd voor sport, bewegen meedoen, presteren' (2005)

In september 2005 heeft het ministerie van VWS een sportnota uitgegeven met de titel 'tijd voor sport'. In deze nota worden de speerpunten van het landelijke beleid voor de komende jaren verwoord en toegelicht. Hiervoor zullen van overheidswege extra financiële middelen worden toegekend. De hoofdpunten zijn:

- ▷ bewegen; sport inzetten ter bevordering van de gezondheid;
- ▷ meedoen; sport stimuleren vanwege de maatschappelijke en sociaal integratieve waarden;
- ▷ presteren; stimuleren van topsport.

In de nota worden er bij elk onderdeel concrete doelen aangegeven die worden nagestreefd.

*Judo;
Topsport in de
zaal, maar ook
voor veel
kinderen een
zeer toe
gankelijke vorm
van sporten*

Programma 'Samen voor sport' (2006)

Als vervolg op de kabinetsnota 'Tijd voor sport' is door de staatssecretaris van VWS het daarop aansluitende programma 'Samen voor sport 2006 – 2010' opgesteld. Dit sportprogramma beschrijft hoe deze beleidsplannen concreet ingevuld kunnen worden. Het sportprogramma bestaat uit de drie genoemde pijlers (bewegen, meedoen en presteren) en wordt in verschillende deelprogramma's beschreven.

Beleidsbrief 'De kracht van sport' (2007)

Hierin wordt aangekondigd het beleidsvoornemen van de impuls 'Brede scholen sport en cultuur.'

Doelstellingen van het huidige kabinetsbeleid

- ▷ 10 % van de sportverenigingen is sterk genoeg om extra maatschappelijke taken uit te voeren. Van de 'sterke' verenigingen wordt verwacht dat zij niet alleen in staat zijn om de eigen leden te bedienen, maar zich ook richten op het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of op de – vaak kwetsbare – doelgroepen die in verhouding minder aan sport deelnemen;
- ▷ 20% meer talentvolle sporters – met en zonder handicap – heeft uitzicht op de top;
- ▷ meer sporters met een handicap sporten en bewegen;
- ▷ meer mensen voldoen aan de beweegnorm; 70% van de volwassenen, 50% van de kinderen.

Deze versterking van verenigingen moet vooral gerealiseerd worden door de inzet van *combinatiefuncties*; functies waarbij professionals deels werkzaam zijn in de sport en deels elders (b.v. onderwijs). Belangstellende gemeenten voeren deze impuls op lokaal niveau uit. De regeling combinatiefuncties komt in hoofdstuk 3 verder aan de orde.

Olympische Spelen 2028

In de zomer van 2009 heeft de regering een plan gepresenteerd om te komen tot het binnen halen van de Olympische Spelen in 2028. Via dit plan zijn er ook mogelijkheden om de breedteport verdere impuls te geven.

2.3.1 Stimuleringsregelingen en campagnes rijksoverheid

Om uitvoering te geven aan haar beleid heeft de overheid een aantal regelingen ingevoerd:

- ▷ *FLASH campagne*
- ▷ *ationale sportweek*
- ▷ *BOS impuls*
- ▷ *campagne '30 minuten bewegen'*
- ▷ *beleidskader Maatschappelijke stages*
- ▷ *impuls 'Brede school sport en cultuur' 2.500 fte combinatiefuncties*
- ▷ *Nationaal Actieplan Sport en Bewegen*
- ▷ *jaarlijkse verkiezingen 'Sportgemeente van het jaar'*
- ▷ *breedtesportimpuls*

Een uitgebreide inhoud van deze regelingen treft u in bijlage 1.

2.4 Provinciaal beleid

Op provinciaal niveau zijn de districten en regio's van landelijke sportbonden actief, de provinciale sportraden of steunfunctie organisaties, het Topsport Steunpunt Noord en de provinciale overheden. Zij ondersteunen werkzaamheden op lokaal niveau van de sportaanbieders, stimuleren nieuwe initiatieven van verenigingen en bieden cursussen en informatie aan om de kennis en vaardigheden te vergroten bij het plaatselijke kader. Op dit niveau wordt geen direct sportaanbod gedaan, maar gaat het meer om de samenhang en de structuren.

Provinciaal sportbeleid vereist een actieve opstelling, vooral op het terrein van de steunfuncties. Deze steun aan uitvoerende activiteiten is noodzakelijk om de kwaliteit van lokaal beleid en uitvoering te verbeteren. De activiteiten kunnen vanwege de vereiste deskundigheid en specialisaties vaak niet binnen het gemeentelijk patroon van voorzieningen voor de sport vervuld worden.

Daarnaast hebben provinciale organisaties een autonoom beleid waarin de volgende doelstellingen zijn opgenomen:

- ▷ Ondersteuning van 'provincie eigen' sporten en deze sporten veilig stellen vanuit een specifiek cultuurhistorische verantwoordelijkheid;
- ▷ Aandacht voor achterstandgroepen en culturele minderheden in het beleid uitvoerbaar en zichtbaar maken;
- ▷ Vanuit economische en promotioneel oogpunt sportevenementen subsidiëren die een grote uitstraling hebben.

Sportnota 'Sport beweegt Fryslân' 2010-2013

Begin 2006 is de provinciale sportnotitie 'Fryslân beweegt' aangenomen. Hierin wordt het sportbeleid voor de periode 2006-2009 beschreven. In 2009 is de aanvullende sportnota 'Sport beweegt Fryslân' vastgesteld.

De provincie kiest voor een rol als intermediair tussen de verschillende spelers op het terrein van de sport. Het bevorderen van samenwerking en kwaliteitsverbetering van gemeentelijk sportbeleid en beleidsuitvoering worden hierbij specifiek genoemd.

Speerpunten zijn:

- ▷ Breedtesportimpuls, het voortzetten van de coördinerende en begeleidende rol richting gemeenten (koersaccenten BOS, NASB en combinatiefuncties);
- ▷ Stimuleren van sport en bewegen voor mensen met een beperking via het steunpunt Frysas;
- ▷ Het Kenniscentrum Sport (IKP) voor het genereren van beleidsondersteunende informatie;
- ▷ Aandacht voor Friese sporten (koersaccent verankering in sportopleiding en regulier onderwijs), provinciale sportevenementen (koersaccent ophoging budget grootschalige sportevenementen) en talentontwikkeling (koersaccent scouten, ondersteunen individuele talenten en stimuleren).

Verder wordt er in de sportnota budget vrijgemaakt voor de uitwerking van de Fryske Fiersichten op het gebied van sport. De Fryske Fiersichten zijn een aantal uitgewerkte ideeën van burgers over toekomstige ontwikkelingen voor de provincie. Op het gebied van sport (en deels ook recreatie en toerisme) zijn de volgende ideeën aangewezen om te worden uitgewerkt: 'de Fryske Olympiade, Sport Experience Heerenveen, 11 km natuurkunstschaatsbaan'. Voor de locatie van de Fryske Olympiade heeft de gemeente Tytsjerksteradiel zich kandidaat gesteld (zie verder hoofdstuk 3).

Stichting 'SPORTfryslân'

SPORTfryslân is de sportondersteuningorganisatie in de provincie Fryslân en werkt primair voor de breedtesport in de provincie. De kerntaken daarbij zijn onder andere beleidsadvisering, ondersteuning van doelgroepen en deskundigheidsbevordering. Het STK, een onderdeel of nevenfunctie van SPORTfryslân kan als werkgever worden ingeschakeld voor (tijdelijk) personeel op het gebied van sport. Voorbeelden hiervan zijn de BSI consultants, sportwerker BOS, MBVO leiding, maar ook trainers van sportverenigingen.

3. Gemeentelijk sportbeleid

3.1 Gemeentelijk beleid

Gemeentelijk beleid is gericht op het lokale sportaanbod en de lokale sportaccommodaties. Het sportbeleid wordt in dienst gesteld van de kwaliteit van sport. Een aantal doelstellingen vormen de kern van het kwaliteitsstreven. De eerste doelstelling is om sport toegankelijk te maken voor zoveel mogelijk inwoners van de gemeente. Het gaat daarbij om de feitelijke bereikbaarheid, dus de aanwezigheid van een sportvoorziening in de nabije omgeving. Sport moet betaalbaar zijn. De financiële haalbaarheid van sport wordt gestimuleerd door accommodaties tegen betaalbare gebruiksvergoedingen aan te bieden. De gebruikers van de accommodaties bepalen zelf voor een groot deel de mogelijkheden van de gemeente. Zij zullen een optimale bezetting van de accommodaties moeten bewerkstelligen. Het draagvlak vanuit de directe omgeving is van groot belang voor het in stand houden van een accommodatie. Het taakveld sportbeheer is verantwoordelijk voor de accommodaties. Voor de komende vijf jaren ziet sportbeheer een grote uitdaging op zich af komen. De financiële middelen worden schaars, terwijl de kwaliteits- en kwantiteitsvraag vanuit de sport voorlopig niet afneemt. Naast de hiervoor genoemde doelen, streeft de gemeente er naar om de huidige kwaliteit te behouden. Bij afnemende middelen komt de kwaliteit onder druk te staan. Het is dan ook van groot belang om de ontwikkelingen binnen de accommodaties zelf kritisch te volgen en waar mogelijk het rendement van een accommodatie te stimuleren door multifunctioneel gebruik, anders dan door sporters. Vanuit het taakveld sportbeleid wordt vooral gewerkt aan sportstimulering en aan een integrale en waar mogelijk intergemeentelijke aanpak hierbij. Doelstelling is om de sport onder de aandacht te brengen van de burgers en de deelname aan sport te stimuleren. De onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn:

- ▷ Subsiëring sportactiviteiten en sportevenementen;
- ▷ Breedtesport;
- ▷ BOS projecten;
- ▷ Sportpromotie;
- ▷ Sportstimulering in combinatie met andere beleidsterreinen en/of andere gemeenten;
- ▷ Standpuntbepaling ten opzichte van nieuwe regelingen zoals NASB en combinatiefuncties.

Het gemeentelijke sportbeleid is een taakveld van de afdeling Mienskip. Hieronder vallen ook de bemoeienissen met de niet-gemeentelijke en niet-commerciële sportaccommodaties. Daarnaast is een belangrijk onderwerp de sportstimulering in de brede zin van het woord. Gemeentelijk is er op dit gebied een sportsubsidieregeling en intergemeentelijk is er samenwerking op het gebied van breedtesport en de BOS projecten. Binnen de gemeente is er steeds meer aandacht voor integraal samenwerken. Met betrekking tot de onderwerpen gezondheid, welzijn jeugdbeleid/ouderenbeleid, allochtonen, mensen met een beperking en onderwijs zijn er raakvlakken om sport in te zetten als middel. Vanuit de rijksoverheid wordt een integrale aanpak gestimuleerd, zoals bij de BOS impuls en de regeling combinatiefuncties.

Uitgangspunt voor onze gemeente is om bij het invoeren of uitwerken van verschillende stimuleringsregelingen het huidige netwerk van sportverenigingen als basis te gebruiken.

Ook op het gebied van bevordering van de sociale participatie en de reïntegratie in het arbeidsproces van mensen die al langere tijd zonder werk zijn en/of een laag inkomen hebben biedt sport kansen. Hiervoor kennen wij al de reductieregeling. Samen met de afdeling Wurk en Bystân zullen de kansen die de sport op dit punt biedt verder worden onderzocht.

De huidige economische situatie treft ook het gemeentelijke sportbeleid. De vooruitzichten maken dat de doelstellingen vanuit het gemeentelijke beleid niet eenvoudig haalbaar zijn. Zowel het kwaliteits- als het kwantiteitsniveau van de uitvoering staat daarmee ook onder druk. Om toch voldoende stimulering tot stand te brengen zal integrale samenwerking en een sobere benadering van groot belang zijn.

De burgers van de gemeente Tytsjerksteradiel mogen trots zijn op het sterk verbreide stelsel van goeie sportverenigingen in de dorpen. Hier staan dagelijks vele vrijwilligers klaar om de burgers van Tytsjerksteradiel te laten sporten. De sportfaciliteiten herbergen een kwalitatief goed pakket sportmaterialen en de bereikbaarheid is prima. Dat de gemeente gaat voor kwaliteit blijkt ook uit de deskundigheid en de servicegerichte houding van de medewerkers die proberen in overleg en samenwerking met de verenigingen het beheer van de accommodaties uit te voeren.

3.2 Sportdeelname in Tytsjerksteradiel

Vanuit cijfers die door verschillende instanties gemeten en gepubliceerd zijn, mag geconcludeerd worden dat de Gemeente Tytsjerksteradiel niet slecht scoort. De deelname aan sport is bovengemiddeld. Wel komt duidelijk naar voren dat de sportdeelname van de categorie vanaf elf jaar afneemt. Opvallend is dat de ongeorganiseerde sport sterk vertegenwoordigd wordt. De deelname is opvallend hoger dan het gemiddelde. Een kort overzicht van de belangrijkste cijfers treft u in bijlage 2.

3.3 Integraal sportbeleid

Ten aanzien van een integrale aanpak is er binnen de afdeling Mienskip een belangrijke ontwikkeling: 'de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Deze wet is bedoeld om de zelfredzaamheid en participatie van alle burgers aan de samenleving te vergroten. Deze wet is heel breed en omvat bijna alle beleidsterreinen van de afdeling Mienskip. Drie belangrijke ontwikkelingen die onderdeel uitmaken van de WMO-aanpak in Tytsjerksteradiel zijn:

- ▷ het voeren van een op alle niveaus sluitend en integraal jeugdbeleid;
- ▷ het maken en uitvoeren van gezondheidsbeleid, wat sinds 2003 een gemeentelijke verplichting is geworden.
- ▷ sportbeoefening is een belangrijk middel om de doelen binnen het WMO-beleid te realiseren.

3.3.1 Uitvoeringsnotitie WMO – gezondheid 2008 –2011

In Tytsjerksteradiel is in 2008 door de raad de uitvoeringsnotitie WMO – gezondheidsbeleid 2008–2011 vastgesteld. In de notitie is een overzicht aan actiepunten opgenomen. De actiepunten die raakvlakken hebben op het gebied van sport en bewegen worden in de volgende paragrafen toegelicht. Bepaalde acties zijn bij meerdere terreinen van toepassing.

3.3.2 Gezondheidsbeleid

▷ domein 4: meedoen gemakkelijker maken

Actiepunt 10. het motiveren van mensen om een gezonde leefstijl te volgen;

Actiepunt 11. het initiatief de gezonde sportvereniging vervolgen;

Actiepunt 12. het organiseren van een 2 jaarlijkse ‘Sûn oer de helte dei;’

Actiepunt 15. het structureel aanbieden van het project ‘Halt u valt’.

Ad actiepunt 10:

Het bevorderen van een gezonde leefstijl bij jongeren is onderdeel van de BOS projecten (zie hoofdstuk 3.8).

Ad actiepunt 11:

Het initiatief ‘sporten gezond ? gezond sporten’ is in 2006 ontstaan vanuit het gezondheidsbeleid en het sportbeleid. Alle sportverenigingen hebben een notitie ontvangen met informatie over hoe een sportvereniging kan bijdragen aan de gezondheid van haar leden.

Onderwerpen die daarbij aan bod komen zijn: ‘veiligheid en blessurepreventie, alcohol en roken, bewegingstimulering, voeding, doping, sportiviteit en respect’.

Sportverenigingen die maatregelen treffen op het gebied van gezondheid kunnen tot en met 2009 in aanmerking komen van een bonus van € 250,00.

Gezien de geringe respons vanuit de verenigingen, wordt dit initiatief niet herhaald. Gekeken wordt naar andere mogelijkheden om gezondheid bij verenigingen onder de aandacht te brengen en te houden.

Ad actiepunt 12:

In Tytsjerksteradiel is in 2008 voor het eerst de ‘Sûn oer de helte dei’ georganiseerd. Op deze dag zijn drie sporthallen beschikbaar gesteld aan sportverenigingen om het aanbod voor 50+ te presenteren. Op basis van de evaluatie is besloten om in 2010 opnieuw zo’n dag te organiseren. De invulling van deze dag wordt uitgebreid met aandacht voor gezondheidbevorderende leefstijl en diverse gezondheidsorganisaties worden daarbij betrokken.

Ad actiepunt 13:

Het project ‘Halt u valt’ is ook een project voor de doelgroep ouderen. De uitvoering hiervan ligt bij de Stichting KEaRN. Sport en bewegen is een onderdeel van dit project.

En verder

In het plan voortzetting Breedtesport, zal sportstimulering voor ouderen en mensen met een beperking in het samenwerkingsverband punt van aandacht blijven.

Zo is het de bedoeling om wandelweken en fittesten (ook voor aangepast sporten) te blijven houden en wandelprogramma's voor mensen met overgewicht aan te bieden. Daarnaast wordt binnen het zwemonderwijs gestart met zogenaamde tiggergroepen, een soort speciaal zwemonderwijs (vergelijkbaar met speciaal (basis) onderwijs).

Op het gebied van ouderen is er het 'Meer Bewegen Voor Ouderen (MBVO)' aanbod van de Stichting KEARN.

Vanuit het breedtesportproject 'Geef me de vijf' is er een folder ontwikkeld met daarop het sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking en voor ouderen. Deze folder wordt om de twee jaar geactualiseerd.

Voor mensen in het asielzoekerscentrum wordt vanuit de gemeente een budget beschikbaar gesteld waarmee activiteiten binnen het reguliere sportaanbod bekostigd kunnen worden. Bijvoorbeeld zwemlessen of de contributie van een voetbalvereniging.

3.3.3 Jeugd

➤ domein 2: opgroeien en opvoeden

Actiepunt 11. met organisaties een totaalplan ontwikkelen om overgewicht bij kinderen tegen te gaan;

Actiepunt 12. BOS projecten;

Actiepunt 23. inzicht krijgen in het aanbod van speeltuinen etc;

Actiepunt 24. structureel buitenspeelruimte in nieuwe bestemmingsplannen.

Ad actiepunten 11 en 12:

In 2008 zijn twee BOS projecten van start gegaan: 'high five 4-12 jaar en high five 12-18 jaar.' Een van de doelstellingen is het tegengaan van overgewicht bij kinderen. Voor een uitgebreide beschrijving van de BOS projecten wordt verwezen naar hoofdstuk 3.9.

Ad Actiepunt 23 en 24:

1. Binnen de planontwikkeling standaard voldoende aandacht besteden aan sport- en speelruimte voor de jeugd en dit ook betrekken in de grondprijzen;
2. Onderzoeken in hoeverre voldaan wordt aan de normen met betrekking tot sport- en speelruimte voor de jeugd in de afzonderlijke dorpen;
3. Daar waar niet wordt voldaan aan de normen (onderzoek punt 2) extra voorzieningen realiseren in overleg met belanghebbende partijen;
4. Uitvoering (blijven) geven aan deelnotitie jeugdbeleid*) ten aanzien van skatebanen, basketbalpleintjes e.d.;
5. Voorbereiden/uitvoeren BOS projecten.

*) Dit is de deelnotitie jeugd ontmoetingsplaatsen. Op basis van deze notitie is het mogelijk om wensen van de jeugd te realiseren, zoals hangplekken, skatebanen, trapveldjes e.d. Uitgangspunt is dat de jeugd zelf een bijdrage levert aan de voorziening van minimaal 50 % van de kosten en verantwoordelijk wordt gesteld voor het onderhoud en het beheer. De jeugd krijgt begeleiding van de ambulante jongerenwerker van KEARN.

3.3.4 Onderwijs

- ▷ domein 2: opgroeien en opvoeden

Actiepunt 7. het bevorderen van weerbaarheid op scholen.

Ad actiepunt 7:

Vanuit het BOS project 'high five for kids' wordt aandacht besteed aan weerbaarheid. Scholen kunnen gebruik maken van een verzorgde korte training weerbaarheid binnen schooltijd. Voor de leerlingen die daar behoefte aan hebben wordt een vervolgtraining georganiseerd buiten schooltijd.

En verder

Vanuit het gemeentelijke onderwijsbeleid wordt (nog) subsidie verstrekt aan de voortgezet onderwijs scholen voor het zogenaamde Sport Oriëntatie en Kennismaking (SOK) programma. Met dit programma kunnen leerlingen binnen en buiten schooltijd kennismaken met bepaalde sporten.

3.3.5 Mensen met een beperking

- ▷ domein 1: samen leven in dorp en buurt

Actiepunt 9. bewoners met een beperking gericht betrekken bij dorpsactiviteiten, sport, recreatie en informele hulpverlening.

3.3.6 Vrijwilligersbeleid

- ▷ domein 3: mantelzorg en vrijwilligers

Actiepunt 1. jongeren enthousiast maken voor vrijwilligerswerk door het stimuleren van maatschappelijke stages

Ad actiepunt 1:

Binnen de BOS projecten zullen in samenwerking met de sportverenigingen activiteiten worden aangeboden die vallen onder de maatschappelijke stages.

3.4 Samenwerkingsverbanden

3.4.1 Gemeenten NoordoostFryslân

Het belangrijkste samenwerkingsverband is met de vier buurgemeenten uit NoordoostFryslân: 'Achtkarspelen, Dongeradeel, Dantumadiel en Kollumerland.' Met deze 5 gemeenten is het breedtesportproject 'Geef me de 5' uitgevoerd (2002 t/m 2008) en worden de BOS projecten (2008 t/m 2011) uitgevoerd. Verder is er sprake van onderlinge informatie-uitwisseling en afstemming op beleidsmatig gebied.

3.4.2 SPORTfryslân

SPORTfryslân is een provinciale instelling met als doel het ondersteunen van lokale sportinstellingen en gemeenten. Vooral binnen het breedtesportproject 'Geef me de vijf' is veel gebruik gemaakt van deze ondersteuning. Bij de BOS projecten vervult SPORT fryslân het werkgeverschap voor de sportwerker.

Daarnaast organiseert SPORT Fryslân twee keer per jaar een bijeenkomst voor alle Friese sportambtenaren met als doel het informeren en bespreken van actuele ontwikkelingen en het uitwisselen van onderlinge ervaringen. Daaraan gekoppeld vindt er vaak een bijeenkomst plaats voor de sportambtenaren die tevens (gaan) deelnemen aan BOS, NASB of de regeling combinatiefuncties. Vooral voor die laatste regeling is SPORT Fryslân actief om de gemeente te ondersteunen bij de voorbereidingen en (later) bij de uitvoering.

3.4.3 Provincie Fryslân

Voor het project Fryske Olympiade wordt samengewerkt met de provincie, de initiatiefnemer, een projectbureau en de betrokken sportbonden.

3.4.4 Sportfederatie Tytsjerksteradiel

In de gemeente Tytsjerksteradiel bestaat sinds 1995 de sportfederatie, die een doelmatig sportbeleid wil bevorderen en de gemeenschappelijke belangen van sportverenigingen behartigt. Met deze SFT (Sportfederatie Tytsjerksteradiel) vindt er tweemaal per jaar een bestuurlijk overleg plaats met de gemeente. De SFT heeft zich in de loop der jaren bewezen als een belangrijk intermediair tussen de gemeente en het sportverenigingsleven.

3.5 Subsidieregeling sportactiviteiten

Om de sport te stimuleren kent de gemeente een subsidieregeling voor activiteiten op het gebied van sport. Deze regeling is per 1 januari 2009 geactualiseerd. Met deze subsidieregeling is het mogelijk om initiatieven van sportverenigingen of andere instellingen éénmalig of meerjarig (maximaal drie jaar) te subsidiëren. Er kan jaarlijks maximaal € 750,- per activiteit worden verstrekt. Het totale budget bedraagt ruim € 5.000,-.

3.6 Bijdrageregeling kleedaccommodaties veldsportcomplexen

Naast de subsidieregeling kent de gemeente ook nog een bijdrageregeling in de kosten van de bouw (inclusief onderhoud en vervanging) van nieuwe kleedboxen op gemeentelijke veldsportcomplexen, indien de gebruikers kunnen aantonen dat uitbreiding noodzakelijk is. Hiervoor is een genormeerd bedrag beschikbaar dat gemeentelijk wordt vastgesteld en geïndexeerd.

3.7 Sportpromotie

In Tytsjerksteradiel werden altijd sportverkiezingen gehouden waarbij de sportman, -vrouw en -ploeg van het jaar werd gekozen. Hierbij werden bijzondere prestaties van sporters in de spotlights gezet. Deze verkiezingen worden niet meer gehouden. Belangrijkste knelpunt was dat er vanuit de verenigingen te weinig animo bestond om sporters op te geven.

De gemeente is nu bezig om de sportprestaties op een andere manier onder de aandacht te brengen. Samen met de sportverenigingen en de sportfederatie wordt gewerkt aan een nieuwe opzet voor de sportpromotie.

3.8 Breedtesportimpuls

3.8.1 Breedtesportproject 'Geef me de 5'

Gedurende de jaren 2002 t/m 2008 is uitvoering gegeven aan het breedtesportproject 'Geef me de 5'. Dit is een sportstimuleringsproject van vijf samenwerkende gemeenten in NoordoostFryslân (Dantumadiel, Kollumerland c.a., Dongeradeel, Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel).

Dit project is een uitwerking van de 'breedtesportimpuls', een rijkssubsidieregeling voor gemeenten om de sportinfrastructuur op lokaal niveau te versterken. Het is opgedeeld in drie deelprojecten: 'onderwijs & sport', 'doelgroepen' en 'verenigingsondersteuning'.

Voor de uitvoering zijn twee consultants ingehuurd: een bewegingsconsulent voor het deelproject 'onderwijs en sport' en een sportconsulent voor de overige twee deelprojecten. De resultaten zijn beschreven in de afzonderlijke jaarverslagen, het tussenevaluatieverslag en het eindverslag.

3.8.2 Vervolg na projectperiode

De meeste activiteiten vanuit het deelproject 'onderwijs en sport' hebben doorgang kunnen vinden in de twee BOS projecten 'High five'. Deze vierjarige projecten worden ook gezamenlijk met de vier buurgemeenten uit NO Fryslân uitgevoerd en zijn in 2008 van start gegaan.

Voor de overige activiteiten vanuit het breedtesportproject zou binnen hetzelfde samenwerkingsverband een vervolg worden ingezet. Aangezien de financiële inzet per gemeente nogal verschilt, is er weinig invulling gegeven aan het uitvoeren van concrete activiteiten. Dit gebeurt meer op ad hoc basis. De overlegstructuur blijft gehandhaafd om daarnaast ook informatie uit te wisselen en beleidsmatig zoveel als mogelijk toch samen te werken en afstemming te bereiken.

3.9 BOS impuls

Via de BOS impuls is het mogelijk om een rijkssubsidie te ontvangen voor het uitvoeren van BOS projecten. BOS staat voor Buurt, Onderwijs en Sport

Een BOS project is een project voor jongeren in de leeftijd van 4 tot 18 jaar en heeft als doel het terugdringen van achterstanden (op verschillende terreinen) en/of het verminderen van overlast. Er moeten concrete doelen worden gesteld en de resultaten moeten met behulp van meetinstrumenten inzichtelijk worden gemaakt. Verder geldt dat er sprake moet zijn van een integrale aanpak van de verschillende beleidsterreinen (welzijn, gezondheid, onderwijs en sport). Sport- en beweegactiviteiten moeten deel uitmaken van de projecten, maar daarnaast zijn ook andere activiteiten toegestaan.

3.9.1 BOS projecten

Samen met de 4 buurgemeenten (Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel en Kollumerland c.a.) zijn er twee aanvragen in het kader van de BOS impuls gehonoreerd. Met deze aanvragen wordt € 50.000,00 per project per jaar gesubsidieerd, voor een periode van 4 jaar (maximale termijn). De start van de projecten was in 2008. Het is de bedoeling om te proberen deze succesvolle activiteiten structureel te maken.

Het meest succesvolle project vanuit de breedtesportimpuls 'Kies voor Hart en Sport' is voortgezet onder de BOS-projecten. Op scholen wordt uitleg gegeven over gezondheidsaspecten en vervolgens wordt in samenwerking met de plaatselijke sportverenigingen een grote variatie aan sportmogelijkheden aangeboden. Bijna alle scholen in de gemeente doen hier aan mee.

'High Five for sport' 4-12 jaar

Dit project is gericht op kinderen in de leeftijd van 4 - 12 jaar. De activiteiten die worden uitgevoerd zijn:

- ▷ 'Kies voor Hart en Sport';
- ▷ vakantieactiviteiten;
- ▷ naschoolse activiteiten;
- ▷ Motorisch Remedial Teaching op school;
- ▷ ongeorganiseerd sportaanbod zoals Sport- en spelinstuiven;
- ▷ weerbaarheidsprojecten (WIBO).

Bij de uitvoering worden meerdere partijen betrokken, zoals de scholen, de ouders, sportaanbieders en de GGD. Ook de jeugd zelf wordt ingeschakeld bij de inventarisatie en uitvoering van de verschillende activiteiten.

'High Five for sport' 12-18

Dit project is gericht op jeugd in de leeftijd van 12 - 18 jaar. De activiteiten die worden uitgevoerd zijn:

- ▷ Whoz-next;
- ▷ beweegweken in de vakanties;
- ▷ werksessies in het kader van leefstijl;
- ▷ sport kennismakingsactiviteiten tijdens en na schooltijd in samenwerking met het voortgezet onderwijs en sportaanbieders;
- ▷ meehelpen bij de sport en spelinstuiven voor de basisschoolkinderen.

Ook hier geldt dat meerdere partijen participeren bij de voorbereiding en uitvoering van de activiteiten.

Doelen die met de activiteiten worden nagestreefd zijn:

- ▷ bewustwording en stimuleren van een gezonde leefstijl (voeding, bewegen, geen/beperkt gebruik genotmiddelen, weerbaarheid);
- ▷ stabiliseren aantal kinderen/jongeren met overgewicht (de laatste jaren is er een toename geconstateerd);
- ▷ bevorderen van een actieve leefstijl (op school, in de buurt en bij sportaanbieders) en daarmee het terugdringen van inactiviteit c.q. beeldschermactiviteiten;
- ▷ terugdringen en voorkomen van overlast door de jeugd.

Voor de uitvoering van beide projecten is een projectleider aangesteld. Daarnaast is er een sportwerker ingehuurd voor 'High five for sport' 4-12 jaar. Deze sportwerker wordt ook voor een aantal uren ingezet voor het opzetten van activiteiten in samenwerking met de VO scholen in Dongeradeel en Dantumadiel.

Voor de VO scholen in Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel zijn er uren ingekocht bij de twee vakleerkrachten van de VO scholen in de desbetreffende gemeenten. De gemeente Tytsjerksteradiel is spilgemeente. Dat wil zeggen dat van hieruit de projecten worden aangestuurd, dat de BOS medewerkers hier hun werkplek hebben en dat hier de (financiële) administratie plaatsvindt.

Verder is er een begeleidingscommissie, bestaande uit ambtenaren van de vijf gemeenten en een stuurgroep waarin de portefeuillehouders van de gemeenten zitting hebben.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de projectplannen.

3.9.2 Meetinstrumenten

Voorwaarde voor de BOS impuls is dat met behulp van meetinstrumenten inzichtelijk wordt gemaakt welke achterstanden er zijn of in hoeverre er overlast aanwezig is. Bij de aanvraag moet duidelijk worden hoe en in welke mate dit vervolgens teruggedrongen wordt, in meetbare en haalbare doelstellingen. Overigens zal er vanuit het rijk geen controle achteraf plaatsvinden op het behalen van de doelstellingen.

Ten aanzien van de meetinstrumenten wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande metingen: 'cijfers Hulpverleningsdienst Friesland, politie, SPORTfryslân en landelijke cijfers.' Daarnaast worden per project eigen metingen gedaan: 'de sport- en beweegscan en het BOS kompas.' Het BOS kompas is een bundeling van vragenlijsten op diverse terreinen met daaraan gekoppeld de landelijke en/of regionale gegevens (kerngetallen). Herhaling van de metingen zijn van belang om te constateren wat de effecten van een bepaald project zijn geweest.

3.10 Combinatiefuncties

De regeling combinatiefuncties is een uitwerking van de impuls “Brede school sport en cultuur”/2.500 fte combinatiefuncties. Deze impuls maakt in het hele land tenminste 2.500 combinatiefuncties (fte's) mogelijk. Bij een combinatiefunctie is een werknemer in dienst bij één werkgever, maar werkzaam voor 2 of meer sectoren. Het gaat daarbij om de sectoren onderwijs, sport en cultuur. Het binnen- en buitenschoolse aanbod van onderwijs, sport en cultuur wordt verrijkt en activiteiten worden beter op elkaar afgestemd.

Ten aanzien van de combinatiefuncties is ondermeer het volgende vastgelegd:

- ▷ Er worden nieuwe en structurele functies gerealiseerd;
- ▷ Er wordt zoveel mogelijk ingezet op uitvoerend niveau;
- ▷ De aanstelling zal zo veel mogelijk plaatsvinden bij scholen, sportverenigingen en culturele instellingen. Een (tussen) oplossing kan de aanstelling bij een andere partij zijn, zoals de gemeente zelf.

Gemeenten voeren de impuls op lokaal niveau uit en kunnen in aanmerking komen voor een structurele bijdrage van het rijk. Deze rijksbijdrage wordt gefaseerd beschikbaar gesteld. In 2010 kan de gemeente Tytsjerksteradiel in aanmerking komen.

Op basis van het aantal inwoners jonger dan 18 jaar, gaat het om 5,4 fte. Dit kan geleidelijk worden opgebouwd. Het is wel de bedoeling om de volledige 5,4 fte te realiseren.

Het eerste jaar wordt voor 100 % gefinancierd door het rijk. Daarna wordt met de cofinanciering van de gemeente het aantal fte's per jaar opgebouwd. Het normbedrag is € 45.000,-. Eventuele meerkosten zijn voor rekening van de gemeente.

Deelname betekent de volledige 5,4 fte realiseren en daarmee garant staan voor een cofinanciering van circa € 150.000,- per jaar.

Het is mogelijk om de deelname met een jaar uit te stellen. Qua voorbereidingstijd en aansluiting met de BOS projecten komt dit beter uit. Ook sluit het goed aan bij de plannen van de samenwerkende buurgemeenten, die sowieso niet voor 2011 gaan starten.

Daarnaast blijkt het mogelijk te zijn om met meerdere gemeenten gezamenlijk van de regeling gebruik te maken: één gemeente is dan officieel aanvrager, maar de volledige formatie wordt aangewend voor meerdere gemeenten, die daar een vergoeding voor betalen. De cofinanciering van de aanvragende gemeente kan op die manier flink gereduceerd worden. Het is niet op voorhand zeker dat dergelijke constructie wordt goedgekeurd, maar een goed voorstel is bespreekbaar.

Er komen zeer waarschijnlijk twee wijzigingen in de regeling:

1. het normbedrag per fte wordt opgehoogd naar € 50.000,-. Omdat het budget bij Rijk en gemeenten gelijk blijft, wordt het totaal aantal te realiseren fte in 2012 bijgesteld van 2500 naar 2250.

2. gemeenten krijgen de ruimte om maximaal 1/3 deel van de lokale cofinanciering door derden te laten meefinancieren. Dit komt dan neer op maximaal € 10.000 per combinatiefunctie. Gemeenten moeten zelf minimaal 2/3 per combinatiefunctie uit eigen middelen betalen (€ 20.000,- per fte).

Hoe deze 2^e wijziging uitwerkt in een samenwerkingsconstructie met meerdere gemeenten is nog onbekend, maar het ligt voor de hand dat als er voor 1/3 deel medefinancierders zijn (scholen, bedrijven, verenigingen), het resterende 2/3 deel onder de deelnemende gemeenten versleuteld kan worden.

Mogelijke samenwerking met andere gemeenten zal goed onderzocht moeten worden. Ook de verdere voorbereiding en invulling van de regeling moeten nader worden uitgewerkt. Een aantal (voorlopige) uitgangspunten daarbij zijn:

- ▷ de functionarissen komen in dienst bij SPORTfryslân en worden van daaruit ondersteund en begeleid;
- ▷ de functionarissen worden ingezet op de basisscholen, de voortgezet onderwijscholen, bij sportverenigingen en bij muziekschool De Wâldsang;
- ▷ bij de werkzaamheden wordt gedacht aan voortzetting van de BOS- en breedtesport activiteiten, overige projecten op het gebied van sport en gezondheid (NASB) en activiteiten op het culturele vlak en dan in de eerste plaats het muziekonderwijs;
- ▷ er wordt aansluiting gezocht bij de buitenschoolse opvang;
- ▷ er wordt onderzocht of gezamenlijk met Werk en Bijstand tijdelijke werk-ervaringsplaatsen kunnen worden ingevuld en daarmee tevens meegefinancierd
- ▷ er wordt onderzocht in hoeverre stagiaires kunnen en mogen worden ingezet (als besparing op de cofinanciering).

Uitwerking Combinatiefuncties

De ambitie vanuit de landelijke plannen zijn hoog. Voor onze gemeente geldt dat deze regeling zeker de moeite waard is om in overweging te nemen. Zekerheid over de gegarandeerde rijksbijdrage moet er eerst komen. Daarbij moet worden opgemerkt dat nog onderzocht moet worden welke alternatieve benaderingen van de regeling mogelijk zijn. Het streven is om invulling te realiseren vanuit de bestaande middelen binnen de gemeente. In het huidige klimaat lijkt ook de samenwerking met de buurgemeenten noodzakelijk om deze regeling haalbaar te maken.

3.11 Watersport & Fryske Olympiade

Het skûtsjesilen neemt een belangrijke positie in binnen het profiel van onze gemeente. Zowel sportief als cultureel is er waardering van de deelnemers, het vaak massaal aanwezige publiek, sponsoren en de media. Het waterrijke deel van onze gemeente biedt de watersporters (zeilers, sportvissers, kanoërs e.a.) een breed scala aan mogelijkheden om in onze gemeente hun geliefde sport uit te voeren. Een belangrijk decor en tevens een sportaccommodatie die ons door de natuur gegeven is.

De Fryske Olympiade is één van de ideeën die in het kader van de Fryske Fiersichten door het college van Gedeputeerde Staten is aangewezen om verder uit te werken en daar waar mogelijk te realiseren. Daarnaast maakt dit project ook onderdeel uit van 'Fryslân, culturele hoofdstad van Europa.' De provincie heeft daartoe een budget beschikbaar gesteld.

De Fryske Olympiade brengt op één dag de drie grootste Friese openluchtsporten bij elkaar op één locatie:

- ▷ Kaatsen;
- ▷ Skûtsjesilen;
- ▷ Fierljeppen.

Er wordt gestreefd naar een sportieve dag op kwalitatief hoog niveau en voor een breed publiek.

Skûtsjesilen, traditie in Tytsjerksteradiel ?

Doel van de Fryske Olympiade is om het publiek kennis te laten maken met de Friese sporten. Een bijzondere doelgroep is hierbij de jeugd. Voor deze groep worden speciale activiteiten georganiseerd. Ook is er aandacht voor andere elementen van de Friese cultuur, onder meer tijdens de huldiging van de winnaars, waarbij Friese paarden worden ingezet. Het moet een dag worden vol sportieve spanning en ontspanning, een dag waarop de Friese (sport)cultuur extra in de schijnwerpers staat. Maar ook een dag met een positief economisch effect op de toeristisch recreatieve bedrijvigheid in de gemeente.

De gemeente Tytsjerksteradiel onderzoekt of zij een rol kan spelen binnen dit project. Een voor meer recreatieve doeleinden bruikbare locatie in de zone Burgum West zou geschikt kunnen zijn. Er dient natuurlijk wel rekening gehouden te worden met de planprocedure voor de gehele kanaalzone.

4. Voorzieningen

4.1 Accommodatiebeheer

Sportbeheer

Het taakveld sportbeheer binnen de afdeling Mienskip is belast met het beheer van de gemeentelijke sportaccommodaties.

Vanuit het kantoor in het sportcomplex 'De Wetterstins' vindt de aansturing en de administratieve ondersteuning van deze taken plaats. Het verdere personeel is werkzaam op locatie (de accommodaties). Sportbeheer houdt zich bezig met het onderhouden en beheren van de gemeentelijke sportaccommodaties. Het gaat dan om de zwembaden, de overdekte accommodaties zoals sporthallen, de sportzaal, gymnastieklokalen en de sportvelden. Zaken die hierbij aan de orde komen zijn: in gebruik geven, inroostering, tarifiering, zwemles, toezicht, onderhoud, schoonmaak, inrichting, materiaalvoorziening, uitbreiding, renovatie en personele aangelegenheden.

4.2 Accommodatiebeleid

Traditioneel worden sportvoorzieningen door de gemeentelijke overheid ingezet als belangrijk instrument om sportbeoefening onder de burgers te stimuleren. Accommodatiebeleid is daardoor een van de belangrijke pijlers binnen het sportbeleid. Het accommodatiebeleid stelt de kaders met betrekking tot het faciliteren van sportverenigingen en biedt de garantie voor een laagdrempelig sportaanbod aan de burgers.

In de notitie Accommodatiebeleid zijn de kaders aangegeven met betrekking tot het beheer en de exploitatie van gemeentelijke welzijnsaccommodaties. In deze Sportnota worden die uitgangspunten verder uitgewerkt voor wat betreft de sportaccommodaties.

Sportvoorzieningen vormen de basisvoorwaarde om te kunnen sporten. De gemeente draagt zorg voor voldoende binnen- en buitensportaccommodaties en bevordert een optimale inzet en multifunctioneel gebruik van diverse sportaccommodaties. Een optimale spreiding, een goede bereikbaarheid, veiligheid en betaalbaarheid zijn belangrijke criteria.

*Uitgangspunt Gemeente Tytsjerksteradiel: "Ten behoeve van de leefbaarheid van een kern kiest de gemeente voor handhaving van de laatste sportvoorziening boven een concentratie van voorzieningen, tenzij het draagvlak vanuit de gebruikers voor de voorziening duidelijk tekort schiet".
Er wordt hiermee aangesloten bij het clusteringbeleid, zoals dat elders in deze nota is verwoord.*

Het zijn evenwel de sportverenigingen die – gebruikmakend van de gemeentelijke sportaccommodaties – als intermediair fungeren richting de individuele sporters. In dat opzicht is het van belang kleinere verenigingen te versterken door mogelijke samenwerking met grotere verenigingen. Dat komt de leefbaarheid op de kleine dorpen ten goede en draagt eveneens bij aan efficiënt gebruik van de sportaccommodaties.

Uitgangspunt ten aanzien van spreiding dan wel concentratie van sportaccommodaties is dat een zwembad een voorziening op gemeentelijk niveau is, sporthallen een bovenlokale voorziening vormen en gymlokalen een functie hebben voor het eigen dorp, eventueel ook voor een naburig dorp.

'Een sportveld of een speelveld voor de jeugd is een basisvoorziening voor ieder dorp.'

Deze benadering komt voort uit het beleid van een plattelandsgemeente waarbij spreiding onderdeel is van het huidige accommodatiebeleid. Deze beleidskeuze komt echter wel onder druk te staan. Naast de financiële druk op de kostenontwikkelingen van sportvoorzieningen in de dorpen spelen ook andere maatschappelijke zaken een belangrijke rol in het voortbestaan van de voorzieningen. Het maatschappelijk draagvlak voor de spreiding van voorzieningen wordt vanuit de kleinere dorpen voor een belangrijk deel zelf bepaald. Bij verminderd gebruik of zelfs leegstand zal de gemeente een beroep moeten doen op de creativiteit van de directe omgeving. Samenwerking en multifunctioneel gebruik vanuit de sportverenigingen en direct omwonenden kan een belangrijke bijdrage leveren aan het voortbestaan van de dorpsvoorzieningen.

'De instandhouding van het laatste lokaal of veld verdient een zelfde inspanning als die voor de laatste school;' deze beleidskeuze wordt in eerste instantie gerechtvaardigd door het praktische gebruik van de accommodatie door de plaatselijke gemeenschap. Mocht regelmatig gebruik op langere termijn uitblijven, dan zal ook een bedrijfsmatige benadering vanuit de gemeente verwacht mogen worden. Sluiting van sportvoorzieningen kan niet worden uitgesloten bij langdurig beperkt gebruik. In een langdurig slecht scenario zal de gemeente het sport- en bewegingsaanbod moeten gaan beperken tot trapveldjes voor de jeugd.

4.3 Accommodatiebeleid en clustering

Kolleezjeprogram 2006–2010 “Mei fleur en faasje;”

'It klusterjen fan foarsjennings en it optimaal brûken fan akkommodaasjes yn de doarpen'.

In het collegeprogramma 2006–2010 is uitgesproken dat daar waar sprake is van uitbreiding, aanpassing of vernieuwing van accommodaties de mogelijkheden van bundeling en concentratie van voorzieningen zullen worden bekeken. Bij het clusteren van voorzieningen behoeft het niet uitsluitend sportaccommodaties te betreffen, maar kan ook worden gedacht aan andere welzijnsvoorzieningen.

Voor sport geldt dat er voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen aangeboden dienen te worden door zaal- en veldsportaccommodaties te exploiteren t.b.v. sportverenigingen en scholen. Clustering van voorzieningen is reeds nu, en zal in steeds sterkere mate worden, een belangrijk onderwerp bij het maken van keuzes over accommodaties. Clustering is geen doel op zich, maar als door krimp of anderszins minder middelen beschikbaar komen, kunnen door clustering van functies de toekomstkansen van voorzieningen vergroot worden. Zowel door efficiënter gebruik van vierkante meters als door het elkaar versterken van functies.

In de laatste paragraaf van deze notitie wordt een aantal vervolgstappen inzake het gebruik van accommodaties geformuleerd.

Voorzover die vervolgstappen clustering van voorzieningen betreft kan in zijn algemeenheid daarvoor aantal uitgangspunten worden genoemd. Deze Clusteringuitgangspunten worden in de volgende paragraaf apart geformuleerd.

Clustering en concentratie

Clustering van accommodaties is niet altijd hetzelfde als het concentreren van voorzieningen in een bepaalde kern. Als dat laatste wel aan de orde is dan noemen we dat concentratie. Clustering is ook het bij elkaar in één accommodatie onderbrengen van verschillende functies (sport en/of welzijn, onderwijs enz.), waar deze tot dan toe apart gehuisvest waren, waarbij multifunctioneel gebruik van ruimten mogelijk is.

In algemene zin kan concentratie van accommodaties (het op één locatie bijeen brengen van verschillende sportaccommodaties) een voorwaarde zijn voor verhoging van de kwaliteit van de accommodaties en daarmee een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van sportbeoefening en kan leiden tot een efficiëntere benutting van de accommodatie.

Uitgangspunten voor het gemeentelijke clusteringbeleid zijn**:

- ▷ Het in stand houden en bevorderen van de basis voor sociale leefbaarheid in de dorpen door een passend netwerk van voorzieningen.

We zullen we ons er de komende jaren voor inzetten om daar waar mogelijk de huidige voorzieningen in stand te houden. Deze voorzieningen vormen een basis voor ontwikkeling vrije tijdsactiviteiten van jong en oud en ze bevorderen de samenhang en het samenleven in de dorpen (relatie met WMO doelstellingen). Hoewel de dorpen verschillen van aard en omvang, mag van de gemeente inzet verwacht worden voor in elk dorp tenminste een voorziening voor de functies voor ontmoeting, school, peuteropvang, evenementen en sport (combinaties hiervan vergroten de toekomstkansen). Overigens zijn er in dorpen tal van voorbeelden van niet overheidsgebonden voorzieningen die een uitstekende bijdrage leveren aan het algemene voorzieningen niveau

- ▷ Het moet betaalbaar / reëel bereikbaar zijn om de voorzieningen in stand te houden.

Er moet bij dorpsbewoners/gebruikers voldoende draagvlak en inspanning zijn om voorzieningen in stand te houden. Realiteit is dat de bevolking niet alleen verandert van samenstelling, maar ook op termijn krimpt. De voorzieningen zullen ook met hun tijd mee moeten gaan. Met andere woorden als de behoefte aan voorzieningen afneemt of verandert, waardoor het gebruik afneemt of van aard verandert, dan zullen hier keuzes in gemaakt moeten worden. Bevolkingskrimp of anderszins vermindering van doelgroepen kan voortzetting van eigenstandige voorzieningen in gevaar brengen.

** (bron: *Gebruik accommodaties afdeling Samenleving in de gemeente Tytsjerksteradiel*)

Dan gaan we eerst samen met de betrokkenen de mogelijkheden na of het clusteren van functies voorzieningen in stand kan houden. Als dat niet betaalbaar en/of reëel haalbaar blijkt dan kan de afweging onvermijdelijk zijn dat een voorziening beëindigd wordt.

Door de verminderde woningbouw in de toekomst zullen de mogelijkheden afnemen, immers woningen kunnen een belangrijke kostendrager zijn voor multifunctionele projecten.

- ▷ Het clusteren van voorzieningen en het zo optimaal mogelijk gebruiken van accommodaties in de diverse dorpen.

Er is voortdurend aandacht voor efficiënt gebruik van accommodaties. Bij vervanging of grondige aanpassing van accommodaties zal eerst gekeken worden naar het medegebruik van bestaande locaties of eenvoudige samenvoeging van accommodaties. Als meerdere voorzieningen vervangen moeten worden, dan zoeken we naar de mogelijkheid tot clustering van voorzieningen en zal dit ook in een projectvorm aangepakt worden. Door clustering kunnen voorzieningen efficiënter gebruikt worden en daardoor draagt dit bij aan instandhouding van die voorziening. Er wordt bij de beoordeling van uitbreiding of aanpassing van voorzieningen allereerst nagegaan of medegebruik in andere in het dorp bestaande voorziening(en) niet tot de mogelijkheden behoort.

- ▷ Concentratie van grotere/duurdere voorzieningen in kernen.

Waar de inzet voor de kleine dorpen vooral gericht zal zijn op het behoud van de basisvoorzieningen, heeft een groter dorp meer kans een grotere voorziening in stand te houden. Voorzieningen met een regionale betekenis worden vooral geconcentreerd in de grotere kernen. Wanneer er vanwege een grotere kwaliteit of kwantiteitsvraag meer behoefte is aan concentratie van de voorzieningen zal dit vooral door de dorpen gedragen moeten worden en waar nodig door de gemeente gestimuleerd. Ook de mobiliteit van de bevolking speelt een rol in de keuze van voorzieningen in de dorpen. Dit uitgangspunt kan leiden tot opheffing van een bedreigde voorziening als die elders in geconcentreerde vorm wel aangeboden kan worden. Daarbij zullen de kosten/baten van de oude en de nieuwe geconcentreerde voorziening vergeleken moeten worden, zowel in sociaal als in financieel opzicht.

- ▷ Lokaal maatwerk

Voor het hanteren van elk van de bovenstaande uitgangspunten geldt dat e.e.a. pas zijn volwaardige afweging kan krijgen in goede afstemming met de lokale betrokkenen. Elke lokale situatie heeft eigen kenmerken en vergt eigen keuzes. Centralisatie is niet altijd per definitie voordeliger.

Bij die beoordeling zullen daarom ook de volgende aspecten een rol spelen: afweging van kosten en baten (waaronder eventuele extra vervoerskosten), boekwaarden en mogelijkheden hergebruik, leefbaarheid en binding met de voorzieningen, exploitatiekosten en fysieke en financiële bereikbaarheid.

Ongeorganiseerde sport

Het beleid ten aanzien van voorzieningen richt zich in toenemende mate ook op de ongeorganiseerde sport. Het aantal ongeorganiseerde sporters neemt jaarlijks toe. Voorzieningen in de openbare ruimte zoals fiets- en wandelpaden moeten ertoe leiden dat ook tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van deze doelgroep.

Mogelijkheden om in planvorming te brengen zijn ATB-routes, multifunctioneel gebruik van wandelroutes en verdere uitwerking van het 'Ommetjes' project (nog in ontwikkeling) waarin diverse wandelroutes tot stand worden gebracht. Voor de realisatie van voorzieningen voor de ongeorganiseerde sporters zal bekeken moeten worden welke relaties er gelegd kunnen worden met andere projecten (bijvoorbeeld de Fryske Olympiade) en beleidsvelden.

4.4 Accommodatiebeleid en toekomstbeeld

De gemeente draagt zorg voor een adequaat en gevarieerd aanbod van accommodaties. Dit aanbod moet zijn afgestemd op de vraag en gespreid over de diverse dorpen. Er moet voldoende draagvlak zijn voor het aanbod en er moet sprake zijn van betaalbare prijzen. Het draagvlak voor accommodaties is vooral belangrijk voor het voortbestaan van faciliteiten. Het in stand houden van faciliteiten is een kostbare aangelegenheid en kan alleen voortgezet worden als er door de omwonenden, scholen en lokale sportverenigingen voldoende gebruik gemaakt wordt van de faciliteit.

De gemeente wil multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties bevorderen, maar er dient rekening gehouden te worden met het gebruik door onderwijs en lokale sportverenigingen.

In Tytsjerksteradiel zijn vele verschillende accommodaties. Een deel hiervan wordt door verenigingen, stichtingen en particulieren beheerd, maar een groot deel door de gemeente zelf. Dit betreft voornamelijk de gymlokalen, sportzalen en -hallen. De inzet is er op gericht om deze zoveel mogelijk te bezetten. Bij de bouw en exploitatie wordt uitvoering gegeven aan het duurzaamheidsbeleid voor gemeentelijke gebouwen.

Des te meer een accommodatie gebruikt wordt, des te hoger is het maatschappelijke draagvlak en des te waardevoller is een accommodatie voor de gemeenschap. Tijdens de populaire uren (18.00 – 22.00 uur) is er dan ook sprake van een goede bezetting. Overdag wordt er door de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs gebruik gemaakt van alle binnensportaccommodaties. Overdag is de bezetting van enkele zalen en hallen niet optimaal. Om het maatschappelijke draagvlak hoog te houden zou de lokale bevolking zelf ook moeten nadenken over de invulling van de ruimtes.

De gemeentelijke sportaccommodaties zijn ingericht voor zowel het onderwijsgebruik als dat door verenigingen. Dat betekent dat bepaalde toestellen aan een hogere norm voldoen dan minimaal is vereist voor onderwijsgebruik. Deze toestellen kunnen dan ook worden gebruikt voor officiële trainingen en wedstrijden. Dat betekent wel dat de inrichtingskosten relatief hoog zijn. De vaste toestellen worden in het vervangingschema opgenomen.

Bij het vaststellen van de gebruikroosters voor de binnensportaccommodaties zijn de populaire tijden erg gewild. Met de verenigingen is afgesproken dat verworven rechten blijven staan. Dus wie vorig jaar de zaal heeft gebruikt op een bepaalde tijd, heeft het jaar daarop hier ook weer recht op. Dit blijft gelden totdat een vereniging de uren opzegt. Deze voorwaarde is samen met andere voorwaarden beschreven in de zaalsportvoorwaarden (ook geldend voor het overdekte zwembad) die per 1 juli 2008 definitief zijn vastgesteld, na overleg met de sportverenigingen, samen met de sportfederatie. Wanneer een vereniging de accommodatie gebruikt moet er getekend worden voor deze voorwaarden.

Ook voor de veldsportaccommodaties zijn per 1 juli 2008 gebruiksvoorwaarden vastgesteld, die in 2010 worden geëvalueerd om vervolgens definitief te worden vastgesteld.

In de weekenden en vakanties worden waar mogelijk activiteiten in de hallen geclusterd. Dit betekent dat een hal niet apart hoeft te worden opgewarmd bij gebruik voor een paar uur, maar dat verschillende activiteiten worden gecombineerd. Dit scheelt in energiekosten en er behoeft minder personeel te worden ingezet. Het kan wel zijn dat de gebruiker iets verder moet reizen.

Voor zwembaden worden bezoekersaantallen bijgehouden om het maatschappelijke draagvlak aan te kunnen tonen. Voor sportvelden gelden normen van de betreffende bonden die de belastbaarheid van velden en daarmee de behoefte aan velden en kleedruimten tamelijk objectief meetbaar maken. Voor zaalsportaccommodaties zijn aantallen gebruikers minder relevant (de ene sport vergt nu eenmaal meer mensen in het speelveld dan de andere) en daarom kan het aantal gebruiksuren een indicatie geven voor het maatschappelijke rendement van een zaal. Dan moet natuurlijk eerst wel een norm vastgesteld worden.

Er vanuit gaande dat het gebruik van de overdekte sportaccommodaties op maandag t/m vrijdag plaats vindt tussen 08.30 en 22.30 uur levert dat een gebruikstijd op van 70 uur. Zouden al die uren bezet zijn dan is er sprake van een bezettingspercentage van 100.

In de praktijk is dat natuurlijk niet het geval, zeker niet overdag. Het schoolgebruik is afhankelijk van het aantal scholen in een dorp en het seizoen van het jaar. Tijdens het schoolzwemseizoen gaat een deel van de leerlingen naar het zwembad en wordt het gymnastieklokaal dus minder gebruikt. Op momenten dat er onderwijsgebruik is zijn de zalen weer niet beschikbaar voor verenigingen of eventuele andere activiteiten. Rekening houdend met dit gegeven is een bezettingspercentage van 30 een redelijke norm.

Uitgangspunt Gemeente Tytsjerksteradiel: "ook bij een lagere bezettingsgraad handhaaft de gemeente de voorziening als laatste sportaccommodatie in een kern en zal zij sturen op multifunctioneel gebruik als laatste redmiddel. Alleen als dit geen optie blijkt te zijn, zal de gemeente overgaan tot sluiting".

De norm van 30% is tot stand gekomen mede door het bestaande schoolgebruik. Dit gebruik is nauwelijks beïnvloedbaar en is niet altijd even efficiënt. Daarmee drukt het beperkte schoolgebruik van overdag de haalbaarheid van een hogere norm.

De gemeente heeft besloten om binnen het beleid vast te stellen dat een zaal of hal niet langer dan de periode van 3 jaar onder de bezettingsnorm van 30% mag blijven zitten. Is dit wel het geval, en zijn pogingen om dit te veranderen mislukt, dan kan sluiting van de zaal of hal een gevolg zijn.

Voor de zalen en hallen geldt dat er goed gekeken moet worden naar de bezetting. Bij dreigende onderbezetting moet tijdig worden geanticipeerd op de mogelijkheden van multifunctioneel gebruik.

De dorpen zelf spelen hierbij een belangrijke rol. Het draagvlak vanuit de dorpen en bewoners wordt mede bepaald door het daadwerkelijke gebruik van de zalen of hallen.

Voor de behoeftebepaling aan sportaccommodaties zijn de volgende aspecten van belang:

▷ demografische ontwikkelingen

Er komt een einde aan de groei van de bevolking. Sterker nog, over een aantal jaren mag er zelfs een krimp worden verwacht. Het aantal accommodaties mag dan ook niet alleen op de huidige bevolkingsomvang worden afgestemd, maar moet ook nog passen bij het wellicht lagere inwonertal over 10 tot 15 jaar.

Daarnaast wordt de groep ouderen steeds groter en de groep jongeren steeds kleiner. Dat betekent dat in het bijzonder het onderwijsgebruik op den duur nog wel eens af kan nemen. In dat licht bekeken mag worden aangenomen dat de druk op de accommodaties af zal nemen. Daarentegen kan de toename van het aantal ouderen een nieuwe dimensie met zich meebrengen op het gebied van accommodatiegebruik. Het is dan ook lastig om te voorspellen welke gevolgen de demografische ontwikkelingen met zich meebrengen voor onze sportaccommodaties.

▷ trends in de sport

Het aantal mensen dat bezig is met bewegen of sport neemt toe. Het overheidsbeleid is daar ook sterk op gericht. Het gaat dan overigens niet alleen om sporten, maar evenzeer om bewegen of fitheidprogramma's.

Dat gebeurt steeds vaker in ongeorganiseerd verband. Vormen als wandelen en fietsen worden buiten de gebruikelijke sportaccommodatie om beoefend. De toename van de ongeorganiseerde sportbeoefening brengt geen extra druk op de traditionele accommodaties. Aan de ene kant dus meer en aan de andere kant weer minder druk op de accommodaties.

▷ Aangepaste sporten

Daarnaast zijn er andere ontwikkelingen waarneembaar. In het kader van de brede school wordt de schoolgaande jeugd ook na schooltijd op sportieve wijze bezig gehouden. Denk daarbij aan de eerdergenoemde combinatiefuncties. Dat betekent dat kinderen als leerling tijdens de gymnastiekles de zaal gebruiken, wellicht ook al als lid van een sportvereniging en ook nog eens als deelnemer aan een naschoolse activiteit. Dat verhoogt weer de druk op de accommodaties in de tijden dat ook de sportverenigingen gebruik maken van de accommodaties. Voor deze ontwikkeling zal de planning van ruimte steeds belangrijker worden. Mogelijke uitbreiding van accommodaties kan in de nabije toekomst nodig zijn.

In het kader van multifunctioneel gebruik van accommodaties zijn er nog een aantal trends en verschuivingen waar te nemen. Activiteiten voor ouderen, welke nu nog in dienstencentra plaats vinden, kunnen gepland worden in de sportaccommodaties. Vooral de eventuele minder rendabele uren zouden soulaas kunnen bieden voor deze activiteiten. In o.a. Burgum zelf spelen concrete verschuivingen door heroverwegingen of sluitingen van centra.

Ook voor activiteiten voor jongeren zouden de sportaccommodaties als alternatieve ruimte overwogen kunnen worden. Ontvangsthallen, vergaderruimtes e.a. zouden ook multifunctioneel in gebruik kunnen worden genomen.

Duurzaamheidsbeleid

Ook voor het beheer van de sportaccommodaties spelen 'Duurzaamheid en innovatie' een belangrijke rol. Belangrijke afwegingen in kostenreductie, milieu, energiebesparing versus de investeringskosten, zullen in de lopende periode gemaakt moeten worden. Het aansluiten bij het vastgestelde duurzaamheidsbeleid van de gemeente is een belangrijke prioriteit.

Per accommodatie wordt hierna aangegeven hoe het met de bezetting is en of er eventueel uitbreiding nodig is. Tevens komen enkele andere zaken aan de orde, zoals een algemene beschrijving en de onderhoudstaat. Eventuele gewenste maatregelen worden in een aantal ambitieniveaus onderverdeeld. In een bijlage is een meer gedetailleerde omschrijving van de accommodaties opgenomen.

Omgevingsfactoren op investeringen in gemeentelijke accommodaties

Sporttechnische eisen aan accommodaties bepalen mede de wijze waarop het beheer wordt uitgevoerd. Afmetingen, toegang, aantal kleedruimtes e.a. worden mede bepaald door landelijke normen of normen vanuit sportbonden. Als deze normen veranderen, kan dat met zich mee brengen dat accommodaties aangepast moeten worden. Deze investeringskosten komen boven op het reguliere onderhoud.

Investeringen in gemeentelijke accommodaties

Voor de instandhouding van de accommodaties en eventueel de optimalisering daarvan zijn soms investeringen nodig die nog niet in de onderhoudsplanning en het vervangingschema zijn verwerkt. Die worden hierna per accommodatie benoemd.

4.5 Gemeentelijke binnensportaccommodaties

De gemeente telt de volgende (gemeentelijke) zaalsportaccommodaties:

- ▷ sporthal Westermar, Burg. Both. Lohmanlaan 40^e, Burgum;
- ▷ sporthal De Wetterstins, Lauermanstraat 16b, Burgum;
- ▷ sporthal De Hege Fiif, Van Helsdingenstraat 2, Hurdegaryp;
- ▷ sporthal De Hege Wâlden, Van Haersmasingel 38, Oentsjerk;
- ▷ sportzaal It Heech, Reiddekkersstrjitte 49, Noardburgum;
- ▷ gymnastieklokaal, W. Dijkstrastrjitte 37, Gytsjerk;
- ▷ gymnastieklokaal, Rijksstraatweg 18, Tytsjerk;
- ▷ gymnastieklokaal, Knilles Wytsweswei 3b, Sumar;
- ▷ gymnastieklokaal, Greate Buorren 15, Garyp;
- ▷ gymnastieklokaal, 't Hôf 86, Eastermar;
- ▷ gymnastieklokaal, Fjildwei 8^a, Jistrum.

Willen we dit aantal voorzieningen blijven aanbieden dan zal er de komende jaren geïnvesteerd moeten worden in een aantal van deze hallen en zalen.

Als er sprake is van een nieuwe accommodatie, een uitbreiding of een grote renovatie zal op grond van de specifieke situatie een beoordeling gemaakt worden. Uitgangspunt is om eerst te bekijken of clustering van voorzieningen een mogelijkheid is.

Hierna volgt per accommodatie een korte inventarisatie van de te treffen onderhoud/renovatie maatregelen en het alternatief. Voor alle accommodaties geldt – gezien het bouwjaar – dat de vaste toestellen verouderd zijn. Deze zullen de komende jaren vervangen moeten worden.

Sportmaterialen

Verenigingen schaffen zelf ook regelmatig materialen aan. Deze materialen behoren niet tot de basisuitrusting van de zalen of hallen en zijn niet bedoeld voor schoolgebruik. Om deze materialen toch te kunnen stallen in de zalen of hallen, dient eerst overleg gepleegd te worden met de beheerder van de hal.

De beheerder zal bekijken of er plaats is binnen de huidige berging.

Verenigingsmaterialen moeten, net als de materialen van de gemeente, voldoen aan dezelfde veiligheidsnormen en eisen. Dit wordt gecontroleerd via een jaarlijkse materialenkeuring door een erkend bedrijf. Materialen die afgekeurd worden, mogen niet langer in de berging staan.

Als de beheerder van een hal of zaal akkoord is met de stalling van verenigingsmateriaal, zal dit in de jaarlijkse keuring worden meegenomen. De gemeente is verantwoordelijk voor het laten doen van deze keuring en zal ook het verenigingsmateriaal laten keuren.

Per 2010 gaat de gemeente over tot het keuren van alle aanwezige materialen (inclusief verenigingsmaterialen). Dit omdat ook niet gekeurde materialen in de berging staan en daardoor vrij beschikbaar zijn voor alle gebruikers.

De gemeente kan niet het ongeoorloofde gebruik van materialen uit de berging volledig controleren. Wel kan de gemeente er voor zorgen dat alle aanwezige materialen deugdelijk zijn en aan de verplichte normen voldoen.

De controlerende partij zal na de inspectieronde in 2010 alle aanwezige goedgekeurde materialen in de huidige verzekering op laten nemen.

4.5.1 Sporthallen

Sporthal Westermar te Burgum

De oudste gemeentelijke sporthal is de sporthal Westermar in Burgum.

Deze dateert van 1978. In de zomer van 2005 is het sanitair en het tegelwerk vernieuwd in alle acht kled- en doucheruimten. Dit is gecombineerd met de voorzieningen ter voorkoming van legionella waarvoor ook nieuwe leidingen zijn aangelegd. Daarnaast is de leeftijd de hal aan te zien voor wat betreft gebruik van materiaal en kleurstelling. Bouwkundig is het gebouw nog hecht, maar qua uitstraling is dit gedateerd.

In de Structuurvisie is aandacht besteed aan de locatie van de sportvelden, tennisbanen en de sporthal Westermar. Dit vanuit de gedachte dat de aanleg van de Centrale As de woningbouwmogelijkheden zou beperken en dat deze locatie geschikt zou kunnen zijn als inbreidingsplan. Langs de Centrale As zou in de geluidszone ruimte zijn voor vervangende accommodaties. In de Structuurvisie wordt er echter vanuit gegaan dat woningbouw op het sportveldencomplex zeker tot 2020 geen optie is. Bovendien vraagt verplaatsing van het complex een forse investering die – vanwege de boekwaarden op de bestaande voorzieningen – tevens een flinke kapitaalsvernietiging met zich meebrengt. Tenslotte hechten de verenigingen aan de huidige locatie. Een verplaatsing van het complex is daarom voorlopig niet aan de orde

De sporthal Westermar kent een bezettingspercentage van 80. De avondbezetting is optimaal, maar overdag is er nog wel wat ruimte. Dat zijn vooral de tijden waarop de scholen van een accommodatie gebruik maken. Het leerlingenaantal van de scholen in Burgum neemt nog steeds toe. De komst van een HAVO-top zal daar ook nog eens aan bijdragen.

De sporthal Westermar fungeert als opvang voor de overloop uit de sporthal De Wetterstins die overdag volledig met onderwijsgebruik is gevuld. Die overloopfunctie zal in de komende jaren dus alleen nog maar groter worden.

Het beleid ten aanzien van de Westermar is gebaseerd op soberheid. Er zal in de komende jaren geen extra investering plaats vinden op het gebied van modernisering. De instandhouding van het gebouw en de sportfunctie vragen nog wel een aantal investeringen die voor de komende jaren al in het vervangingschema zijn opgenomen.

Sporthal De Wetterstins te Burgum

De sporthal De Wetterstins, samen met het overdekte zwembad deel uitmakend van het Sportcomplex De Wetterstins te Burgum, is de nieuwste sporthal in onze gemeente. Deze hal is in 2000 gebouwd ter vervanging van een sportzaal en twee gymnastieklokalen uit de jaren '50 en '60. Die waren niet alleen gedateerd, maar stonden ook een herinrichting van de omgeving in de weg. Het sportcomplex staat temidden van de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs. De hal wordt vooral gebruikt door het onderwijs en als trainingsaccommodatie voor verenigingen. Er zijn daarom geen publieksfaciliteiten, zoals een tribune en een kantine, aanwezig. Soms wordt dat als een gemis ervaren.

De kleed- en doucheruimte in de sporthal De Wetterstins wordt al sinds de ingebruikname als onvoldoende beschouwd door de onderwijsgebruikers en de verenigingen. Aan een uitbreiding wordt gewerkt.

De sportvloer van verschillende hallen wordt de komende jaren vervangen

De sporthal De Wetterstins kent een bezettingspercentage van 93. Dat betekent dat de hal gewoon vol zit. Voor het verenigingsgebruik zijn de grenzen van de capaciteit bereikt. Voor het onderwijsgebruik zijn die al overschreden wat inhoudt dat vooral de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs uitwijken naar de sporthal Westermar, wat vanwege de reisafstand veel effectieve lestijd kost.

Met de groei van het leerlingenaantal en ideeën over naschoolse sportactiviteiten valt hier binnenkort een knelpunt te verwachten. Het is maar de vraag of de sporthal Westermar voldoende soulaas kan bieden.

De hal is aan de zuidzijde voorzien van PV-panelen voor de opwekking van elektriciteit. Samen met de verwarming door middel van een WKK-installatie, levert dat een milieuvriendelijk gebouw op waarvoor een landelijke prijs is toegekend.

De instandhouding van deze sporthal vraagt geen bijzondere investeringen naast die welke al in het vervangingschema zijn opgenomen.

Sporthal De Hege Fiif te Hurdegaryp

De sporthal De Hege Fiif staat in het dorpscentrum aan de rand van het winkelgebied. Het nieuwe Multifunctioneel Centrum gaat een plaats krijgen op de locatie van de school De Winde en grenzend aan de sporthal. Wellicht biedt dit kansen om functies te bundelen. Eerder is al eens onderzocht of de sporthal verplaatst zou kunnen worden naar de sportvelden. Dat heeft ingrijpende financiële gevolgen. Voor de komende jaren gaan wij ervan uit dat de sporthal op de huidige locatie blijft gehandhaafd.

De sporthal De Hege Fiif kent een bezettingspercentage van 60. De avondbezetting is goed, maar overdag is er nog wel wat ruimte.

Voor de instandhouding zijn er geen extra investeringen noodzakelijk naast de al in het vervangingschema opgenomen zaken.

Sporthal De Hege Wâlden te Oentsjerk

De sporthal De Hege Wâlden staat bij het veldsportcomplex en de tennisbanen te Oentsjerk. De hal is aangebouwd aan het clubgebouw van de veldsportverenigingen waarmee de kantinefunctie wordt gedeeld.

De sporthal De Hege Wâlden heeft een bezettingspercentage van 67. Ook hier is de avondbezetting goed en is er overdag nog ruimte.

Naast de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden waarvoor de lasten in het vervangingschema zijn gereserveerd vraagt deze hal de komende jaren geen extra investeringen. Voor de middellange termijn zal de stalen dakbeplating onder handen genomen moeten worden. Dit wordt te zijner tijd in de onderhoudsplanning verwerkt.

Energiebesparende maatregelen

In het kader van het duurzaamheidsbeleid wordt in deze hal een pilot voorbereid met een computergestuurde schakeling van verlichting en verwarming. Zo kan optimaal worden ingespeeld op de behoefte aan licht en warmte op het juiste moment en met de gewenste hoeveelheid passend bij de sportsoort. De afgelopen jaren zijn de meterstanden van alle accommodaties periodiek genoteerd en na invoering van het nieuwe besturingsysteem zal moeten blijken of de beoogde reductie van elektriciteit en gas ook daadwerkelijk kan worden bereikt. Is dat het geval dan zal het nieuwe systeem ook in andere accommodaties kunnen worden toegepast.

Daar waar sportvloeren moeten worden vervangen zal tevens worden bekeken of dat gecombineerd kan worden met vloerverwarming, wat ook een positieve invloed op het energieverbruik heeft.

Vloerverwarming; energiebesparend en comfortabel voor de zaalsporters

4.5.2 Sportzalen

Sportzaal It Heech te Noardburgum

De sporthal it Heech staat naast het veldsportcomplex en is verbonden met de voetbalkantine, zodat gecombineerd gebruik mogelijk is.

De zaal kent een bezettingspercentage van 43. Overdag is er ruimte en ook 's avonds is de zaal niet optimaal bezet.

Behalve de reguliere onderhoudswerkzaamheden waarvoor de lasten zijn meegenomen in het vervangingschema worden er voor deze zaal geen bijzondere investeringen verwacht.

4.5.3 Gymnastieklokalen

In totaal zijn er zes gemeentelijke gymnastieklokalen in Garyp, Sumar, Eastermar, Jistrum, Tytsjerk en Gytsjerk. Op die in Jistrum na dateren deze allemaal uit de jaren '70 van de vorige eeuw. Dat betekent dat zij op een aantal punten gedateerd zijn. Zowel bouwkundig vragen zij de komende jaren extra onderhoud, maar ook de (vaste) toestellen behoeven vervanging, zoals onder 4.3 al is opgemerkt.

Regulier onderhoud is gepland in het vervangingschema en de onderhoudsvoorziening. Voor een aantal gebouwen is er echter meer nodig willen die nog jarenlang mee kunnen als sportaccommodatie. Een omschrijving daarvan per accommodatie volgt hierna. Voor wat betreft de (vaste) toestellen – denk daarbij aan wandrekken, ringen- en touweninstallaties en ook aan bruggen en springkasten – kan het volgende worden opgemerkt.

Tot nu werd gewerkt met een vaste begrotingspost waaruit het onderhoudsabonnement (periodieke controle en onderhoud waardoor ook de aansprakelijkheid voor ongelukken wordt afgedekt) en vervanging/uitbreiding werd bekostigd. Nu de zalen en dus ook de toestellen daarin ouder worden doet zich de situatie voor dat een veel groter aantal toestellen moet worden vervangen, terwijl dat ook nog eens de duurste zijn. Daarom is in de controlebeurt van 2009 voor ieder toestel het geschatte jaar van vervanging genoteerd waardoor in het vervangingschema de daarmee gepaard gaande lasten kunnen worden gereserveerd. Door activering van dit materiaal worden de lasten gespreid en kan een betere inschatting van de benodigde vervangingen worden gemaakt.

In de wetenschap dat de instandhouding van in het bijzonder de gymnastieklokalen de komende jaren relatief hoge investeringen vraagt is het verstandig om na te denken over mogelijke clusteringen. Als er dan toch in zaalsportaccommodaties moet worden geïnvesteerd kan dat wellicht worden gecombineerd met andere gebouwen met een sociaal-culturele of onderwijsfunctie.

In geen van de betreffende dorpen is er echter sprake van nieuwbouw of totale renovatie van een ander welzijnsgebouw of de wenselijkheid en mogelijkheid tot verplaatsing naar een dergelijke accommodatie bij vervangende nieuwbouw.

Vervangende nieuwbouw van een aantal gymnastieklokalen door een grotere centraal gelegen accommodatie zou kunnen, maar is niet per definitie voordeliger en kent in ieder geval de nadelen genoemd onder 4.1.

Concluderend kan worden vastgesteld voor de komende planperiode dat het concentreren van gymnastieklokalen in verband met te treffen renovatiemaatregelen niet tot meerwaarde leidt boven de huidige situatie. De gemeente kiest er op basis van het afwegingskader, zoals beschreven op de bladzijden 27 en 28, voor om de huidige gymnastieklokalen in stand te houden. De nodige bouwkundige maatregelen om deze keuze te waarborgen worden hieronder beschreven.

Hierna volgt een korte beschrijving per gymnastieklokaal van de plaatselijke situatie, de bezetting en de in de komende jaren te treffen bouwkundige maatregelen.

Gymnastieklokaal Garyp

Het gymnastieklokaal is aangebouwd aan het dorps huis en staat bij de sportvelden, de tennisbanen en een recreatiebad. In Garyp wordt gekeken naar de mogelijkheden van clustering. In het kader van de multifunctionaliteit van de accommodaties kan het lokaal een belangrijke rol spelen.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 72 en is daarmee het best bezette gymnastieklokaal. Alleen overdag is er nog sprake van vrije ruimte. De toestelberging is overvol. Uitbreiding is ter plekke echter niet mogelijk.

De gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden zijn meegenomen in de meerjarenplanning.

Dat geldt niet voor een tamelijk ingrijpende bouwkundige maatregel.

Dit is een van de lokalen die in de jaren '70 zijn gebouwd met aluminium kozijnen. Deze moeten worden vervangen, maar anders dan met houten kozijnen kan niet worden volstaan met vervanging van alleen het kozijn. De huidige constructie is zodanig dat er ook een stuk gevel moet worden vervangen. Dit vergt op korte termijn een geraamde investering van € 160.000, -, waarvan de lasten dus niet zijn gereserveerd in het vervangingschema.

Om het lokaal aan de eisen van hedendaags comfort te kunnen laten voldoen is het eveneens noodzakelijk om een eigentijds ventilatiesysteem te installeren. De kosten daarvan worden geraamd op € 13.000, - .

Gymnastieklokaal Sumar

Het gymnastieklokaal staat naast het dorps huis en de beide basisscholen, terwijl er tevens een trapveld achter ligt. Met uitzondering van de sportvelden en de ijsbaan zijn dus alle sport-, welzijns- en onderwijsaccommodaties in Sumar op één locatie geconcentreerd.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 42. De onbenutte ruimte is er vooral overdag, maar beperkt ook nog wel op avond.

Ook hier zijn de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden opgenomen in de meerjarenplanningen. Dat geldt niet voor vervanging van de kozijnen (€ 66.000, -) en het noodzakelijke ventilatiesysteem (€ 13.000, -).

Gymnastieklokaal Eastermar

Het gymnastieklokaal bevindt zich bij de sportvelden en de tennisbanen. Dat betekent dat met uitzondering van de ijsbaan alle sportvoorzieningen in Eastermar bij elkaar liggen.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 45. Ook hier is er vooral overdag nog wel ruimte, maar ook nog wel beperkt op avond.

De zaalsportvereniging in Eastermar heeft verzocht om het gymnastieklokaal te vervangen door een sporthal. Er is volgens de vereniging te weinig ruimte in tijd om lessen en trainingen te verdelen in het lokaal. Dit geldt voor de afdelingen gymnastiek, streetdance en volleybal. Zoals opgemerkt is er nog ruimte en anders ook nog wel in de sportzaal in Noardburgum of het gymnastieklokaal in Jistrum. Deze alternatieve mogelijkheden zijn met de vereniging besproken. Er is dan ook geen aanleiding om de zaalsportaccommodatie te Eastermar uit te breiden.

De gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden zijn weer opgenomen in de meerjarenplanningen. Ook hier geldt dat weer niet voor vervanging van de kozijnen (€ 66.000, -) en het ventilatiesysteem (€ 13.000, -).

Gymnastieklokaal Jistrum

Het gymnastieklokaal staat bij het sportveldencomplex, de ijsbaan, het jeugdhonk en nabij één van de twee basisscholen. De welzijnsvoorzieningen zijn dus ook hier in elkanders nabijheid gelegen.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 33 en is daarmee de slechtst bezette zaalsportaccommodatie. Dat is voornamelijk het gevolg van de slechte onderwijsbezetting, maar ook 's avonds zijn er nogal wat uren vrij. Overigens is er wel iedere avond bezetting.

De muziekvereniging Joost Wiersma heeft plannen voor de bouw van een eigen oefenruimte. Samen met dorpsbelang wordt gekeken naar de mogelijkheden om die aan te bouwen aan de gymzaal. De gymzaal zelf is niet geschikt voor muziekrepetities. In voorkomende gevallen zouden deze ruimten gecombineerd kunnen worden gebruikt. Hiermee ontstaat een voorziening die de leefbaarheid in het dorp ten goede komt.

Het is het nieuwste lokaal en hierin hoeft niet extra te worden geïnvesteerd.

Gymnastieklokaal Tytsjerk

Het gymnastieklokaal bevindt zich bij het sportveldencomplex.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 56. Overdag is er nog behoorlijk ruimte en ook 's avonds zijn er nog wel uren beschikbaar.

Dit is één van de lokalen waarvan de gevelconstructie moet worden aangepast. De kosten daarvan worden geraamd op € 166.000, -. Daarnaast is ook hier een eigentijds ventilatiesysteem noodzakelijk (€ 13.000, -). De gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden zijn opgenomen in de meerjarenplanningen.

Gymnastieklokaal Gytsjerk

Het gymnastieklokaal staat nabij één van de twee basisscholen. Naast het lokaal bevindt zich een openbaar trapveld, tevens in gebruik als schoolspeelveld.

Het lokaal heeft een bezettingspercentage van 52. Ook hier is er overdag nog genoeg ruimte en zijn er 's avonds nog beperkt uren beschikbaar.

Dit is het derde lokaal waarvan de gevelconstructie dient te worden aangepast (€ 166.000, -), terwijl ook hier een modern ventilatiesysteem noodzakelijk is (€ 13.000, -).

De klantbenadering vanuit de beheerders wordt gewaardeerd

4.6 Gemeentelijke buitensportaccommodaties

Als duidelijke trend valt ten aanzien van veldsportverenigingen het volgende waar te nemen. De grotere clubs in de grotere dorpen beschikken in alle opzichten over een groter potentieel en leveren dan meestal ook de beste sportieve prestaties. Daarom stappen getalenteerde jeugdsporters van de kleine naar de grote verenigingen. Dat is op zich niets nieuws en ook niet erg, als de anderen maar achter blijven.

De laatste jaren stappen echter hele groepen over, kunnen kleinere verenigingen de achterblijvers weinig bieden en zijn ook die gedwongen over te stappen. Zo melden zich veel jeugdleden aan bij de kleinere clubs die daarna al dan niet gedwongen de overstap maken naar een grote club, waarna de oudere spelers zich weer bij hun oude dorpsclub melden. Hierdoor ontstaat er bij de kleine clubs een heel gat van leden in de leeftijd van 15–30 jaar. Dat raakt niet alleen de clubs, maar ook de accommodaties. Op termijn knappen de grote clubs uit hun jasje en moeten er velden en kleedboxen bijkomen, terwijl er voor de kleine clubs een overschot aan velden en boxen dreigt. Om dit te voorkomen zullen er goede afspraken tussen de verenigingen onderling moeten komen.

Voordat aanvragen voor uitbreiding van sportveldcomplexen gehonoreerd kunnen worden, zal de gemeente de sportverenigingen die gebruik maken van de accommodatie, vragen om eerst overleg te plegen met buurverenigingen om er zeker van te zijn dat uitbreiding de enige mogelijkheid is voor de sporters, zonder dat dit leidt tot ontwrichting van kleinere verenigingen. Daarbij moet ook de optie om van elkaanders accommodaties gebruik te kunnen maken worden meegenomen.

In de periode 1999–2003 heeft de gemeente als extra financieringsmogelijkheid het sportfonds ingesteld. Dit fonds was speciaal bedoeld voor extra uitgaven voor uitbreiding of verbeteringen van o.a. sportaccommodaties. Het opnieuw instellen van een dergelijk fonds is nu niet haalbaar. Wensen van verenigingen voor uitbreiding kunnen daarom niet gerealiseerd worden.

In onze gemeente zijn op twee complexen positieve ervaringen opgedaan met kunstgrasvelden. Omdat deze onder vrijwel alle weersomstandigheden bespeelbaar zijn zou het mooi zijn als ieder complex een kunstgrasoefenveld telde. Gezien de extra kosten daarvan en het ongunstige financiële perspectief is het echter niet realistisch dat daar in de komende planperiode extra budget voor vrij gemaakt kan worden. Voor de veldcomplexen in Burgum en Hurdegaryp zijn aanvragen voor kunstgras binnen gekomen. Voor deze twee uitzonderlijke gevallen wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart om te bepalen of kunstgras echt de oplossing is. De betrokken verenigingen zal gevraagd worden om dit onderzoek uit te voeren. Belangrijke criteria zijn de financiële middelen, de praktische noodzaak en de samenwerking met collega-verenigingen.

Hierna worden de sportcomplexen genoemd waarover ontwikkelingen zijn te melden.

Sportveldencomplex Burgum

De 2 velden die in het bezit waren van de voetbalvereniging Bergum zijn verkocht aan een projectontwikkelaar. Met de vereniging is afgesproken dat deze verkoop geen wijzigingen met zich meebrengt voor wat betreft het gratis door de eigenaar beschikbaar stellen als sportveld, de gang van zaken betreffende het onderhoud door de gemeente en de door de gebruiker te betalen vergoeding.

Voor dit complex geldt hetzelfde als wat bij de sporthal Westermar is opgemerkt over een mogelijke verplaatsing naar een locatie nabij de Centrale As. Zoals gezegd is dat voorlopig nog niet aan de orde.

De voetbalverenigingen BCV en Bergum hebben aangegeven graag een kunstgrasveld te willen, zodat onder vrijwel alle omstandigheden kan worden getraind en gespeeld. Gezien de functionaliteit een begrijpelijke wens. Het complex biedt nog voldoende ruimte om te kunnen spelen en trainen, waardoor er geen sprake is van een noodzakelijke capaciteitsvergroting.

Het gaat dan om een kwalitatieve wens, die – mede gelet op het ongunstige financiële perspectief – zeer grondig onderzocht moet worden op haalbaarheid. Daarbij worden de verenigingen in de gelegenheid gesteld om de noodzaak via een haalbaarheidsonderzoek duidelijk te maken, waarin o.a. samenwerking met derden en het delen van voorzieningen aan de orde komen.

*Kunstgras; betrouwbaar
maar duur*

Natuurgras; voldoende

Sportveldencomplex Garyp

Het oude korfbalveld is overbodig geworden na de komst van het kunstgrasveld. Het huidige trainingsveld van de voetbalvereniging is krap bemeten en daarom wil deze vereniging het voormalige korfbalveld gebruiken als oefenveld. Dat kan zonder ingrijpende maatregelen worden gerealiseerd. Zoals gebruikelijk op veldsportaccommodaties zorgt de vereniging zelf voor de benodigde verlichting.

Sportveldencomplex Sumar

In verband met de aanleg van de Centrale As en de gestage groei van de vereniging vindt er een herinrichting van dit complex plaats. Daarbij wordt het huidige tweede veld, annex oefenhoek terug gebracht tot een trainingsveld en wordt de accommodatie uitgebreid met een speelveld en 2 kleedboxen.

Weiland, en toekomstig voetbalveld

Sportveldencomplex Hurdegaryp

Ook de voetbalvereniging Hardegarijp heeft gevraagd om een kunstgras speelveld ten behoeve van zowel wedstrijd- als trainingsgebruik.

Het gaat dan om een kwalitatieve wens, die – mede gelet op het ongunstige financiële perspectief – zeer grondig onderzocht moet worden op haalbaarheid. Ook hier wordt de vereniging in de gelegenheid gesteld om de noodzaak via een haalbaarheidsonderzoek duidelijk te maken, waarin o.a. samenwerking met derden en het delen van voorzieningen aan de orde komen.

Sportveldencomplex Oentsjerk

Voor het sportcomplex Oentsjerk is sprake van ondercapaciteit voor de velden en kleedkamers in verband met de groei van de verenigingen. Het mogelijk bebouwen van het oude korfbalveld, dat nu nog voor de sport beschikbaar is, speelt daarbij eveneens een rol. Er wordt gekeken naar uitbreiding van het complex met een wedstrijdveld en 2 kleedboxen.

Over de sportveldencomplexen te Eastermar, Jistrum, Noardburgum, Ryptsjerk, Tytsjerk, Suwâld en Wyns zijn geen bijzonderheden te vermelden.

Onderhoud voor sportvelden blijft nodig.

4.7 Gemeentelijke zwembaden

In de gemeente zijn twee zwembaden. Het overdekte zwembad De Wetterstins en het buitenbad De Sawn Doarpen. Voor beide baden geldt dat er sprake is van enige datering. Doordat een aantal concrete zaken als onderhoud en gebruik zich juist nu manifesteren, is deze nota direct een punt van overwegingen als het gaat om de toekomst van de zwembaden. Investerings zijn nodig om het zwemmen te behouden voor de gemeente.

4.7.1 Overdekt zwembad 'De Wetterstins' te Burgum

Het overdekte zwembad 'De Wetterstins' vormt binnen het gelijknamige sportcomplex een combinatie met de sporthal met die zelfde naam. Het bad ligt in een gebied met onderwijsvoorzieningen.

Dit zwembad is volledig ingericht op les- en schoolzwemmen. Op woensdagen wordt de watertemperatuur verhoogd, waardoor het bad kan worden gebruikt door allerhande doelgroepen variërend van ouderen tot baby's en gehandicapten. Daarnaast wordt het bad gebruikt door de zwemvereniging en zijn er beperkt uren beschikbaar voor vrij zwemmen.

Uitgangspunt Gemeente Tytsjerksteradiel: "het zwembad kan nog jaren mee als basisvoorziening, de gemeente kiest er voor om alleen het technisch noodzakelijke onderhoud te doen '.

Gedateerd, maar volledig ingericht voor les- en schoolzwemmen

De vraag naar ruimte en uren in het zwembad is hoog. Er is nauwelijks ruimte voor nieuwe initiatieven en de huidige vraag brengt wachtlijsten met zich mee.

Een aantal constatering:

- ondanks nieuwe lesmethoden, welke de wachttijden sterk hebben ingekort, is er nog altijd sprake van wachtlijsten;

- ▷ om ruimte te creëren moeten doelgroepen gecombineerd gebruik maken van het bad. Peuterzwemmen en ouderen maken samen gebruik van hetzelfde bad. Ook wordt het lezswemmen gecombineerd met het vrijzwemmen;
- ▷ bij verenigingen voor aangepast sporten is een ledenstop ingevoerd voor het zwemmen;
- ▷ de mogelijkheden voor recreatief (vrij) zwemmen zijn minimaal;
- ▷ de huidige zwemverenigingen kunnen niet verder groeien;
- ▷ de waterpolovereniging heeft al jaren een ontheffing voor het spelen in te ondiep water. Trainingen vinden plaats in te ondiep water;
- ▷ nieuwe sporten (aqua sporten) kunnen niet worden ingevoerd door een gebrek aan ruimte;
- ▷ de trend dat meer ouderen gaan zwemmen, kan niet worden gevolgd wegens ruimtegebrek;
- ▷ het ontbreken van een doelgroepenbassin met beweegbare bodem wordt als groot gemis gezien voor het bedienen van diverse zwemgroepen;
- ▷ de parkeerruimte nabij het zwembad wordt door verschillende groepen gebruikt (scholen, opvang e.a.), waardoor er vaak een tekort is aan ruimte voor de zwemgasten.

Een vol doelgroepenbad

Een zwembad gaat technisch minder lang mee dan een sporthal. Het uit 1978 daterende bad is in 1996 al eens grondig gerenoveerd. Groot onderhoud van het huidige gebouw doet zich nu binnen de planperiode weer voor. Vooral vanuit technisch oogpunt zijn aanpassingen noodzakelijk.

Een aantal zaken verdient aandacht voor de middellange termijn:

- ▷ de glazen puien rondom het bad zijn slecht en aan vervanging toe;
- ▷ de technische installaties zijn op een leeftijd dat revisie en grote controle mogelijk van toepassing zijn;
- ▷ toiletruimtes zijn verouderd en niet meer van deze tijd;

Binnen de planperiode verdienen de volgende zaken aandacht:

- ▷ het tegelwerk van de perrons moet vervangen worden;
- ▷ de plafonds zijn nu voorlopig veilig, maar moeten totaal vervangen worden;
- ▷ de stalen draagkolommen zijn door roest sterk aangetast, deze moeten vervangen worden;
- ▷ de verlichting aan de plafonds is aan vervanging toe;

Zowel de sporttechnische als de onderhoudstechnische aspecten brengen de nodige overwegingen met zich mee. Roestvorming, corrosie en andere slijtage ontstaan in een zwembad sneller en zijn minder voorspelbaar.

De praktijk wijst uit dat het moeilijk is om het verval of de slijtage, en daarmee vervanging of reparatie, in planningsschema's op te nemen. Door vochtaantasting kan er een versnelling optreden in het verval. Door regelmatige controles wordt dit zoveel mogelijk ondervangen.

Om de noodzakelijke onderhoudsmaatregelen planmatig te kunnen benaderen wordt voor de bovengenoemde maatregelen een onderhoudsplan gemaakt. Dit onderhoudsplan zal in de PPN 2011 concreet vorm krijgen.

Toekomstvisie Wetterstins

Als basisfaciliteit is de inrichting van het bad afdoende. De gemeente realiseert zich dat het huidige zwembad belemmeringen meebrengt voor specifieke doelgroepen. Het zwembad kan in de huidige stijl nog jaren mee. Daarbij wordt prioriteit gesteld aan het technisch goed onderhouden van het bad.

Een overdekt zwembad is een zeer belangrijke faciliteit binnen de gemeente. Het is een constante vorm van sport en bewegingsaanbod die door alle geledingen van de maatschappij bezocht en gebruikt kan worden. Het zwemmen, blijft een belangrijke bezigheid binnen het bewegingsonderwijs en de huidige trends in fitheid- en de stimuleringsprogramma's voor beweging.

Vanuit de wenselijke situatie zou een nieuw en groter bad op een locatie langs de Centrale As kunnen worden gebouwd. De vrijkomende ruimte zou dan kunnen worden benut voor de eventuele bouw van een extra zaalsportruimte voor voornamelijk het onderwijsgebruik. Over de haalbaarheid van een dergelijk ambitieus project mag sterk worden getwijfeld. De huidige economische situatie laat dit niet of nauwelijks toe. Toch verdient dit gegeven aandacht voor de lange termijn. Gelet op het feit dat de gemeente zich richt op samenwerking met de gemeente Achtkarspelen is een bredere kijk op de zwemgelegenheden in de wijdere omgeving noodzakelijk. Een zwembad is een bovenlokale sportvoorziening. Samenwerking tussen baden of concentratie van baden kan voor de toekomst tot de mogelijkheden behoren.

Energievoorziening

Het zwembad, de sporthal en ook de aangrenzende school voor voortgezet onderwijs maken gebruik van een WKK-installatie ten behoeve van de verwarming van de gebouwen en het water. Het contract met de exploitant van deze installatie loopt af in 2013. Daarom zal in 2011 onderzoek worden gedaan naar de alternatieve mogelijkheden op dat gebied.

Duurzaamheidsbeleid

In het kader van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente kunnen een aantal zaken voor het zwembad interessant zijn om in onderzoek te nemen:

- Hergebruik van spoelwaterfilters voor toiletten;
- Toepassen van warmtepompen;
- Toepassingen op het gebied van zonne- en lichtenergie.

Van bovenstaande toepassingen moet nog onderzocht worden of deze genoeg rendement opleveren en op termijn een terugverdienend karakter hebben.

4.7.2 Openluchtbad De Sawn Doarpen te Gytsjerk

Het openluchtbad is in 1976 gebouwd met een financiële inbreng door de bevolking uit de Trynwâlden, reden waarom de inwoners het als een eigen bad beschouwen. Het bad vervult een duidelijke functie in de directe regio en ook voor de wat wijdere omgeving.

Waar elders openluchtbaden werden gesloten – het zijn nu eenmaal kostbare voorzieningen die slechts een gedeelte van het jaar in gebruik zijn – is er altijd geïnvesteerd in dit bad.

Het ziet er daarom keurig verzorgd uit. Ook voor de toekomst zijn er nog volop plannen. Een herinrichting van het voorterrein en vervanging van de opstallen in combinatie met een geluidwerende voorziening zijn kostbare ingrepen die in tijden met afnemende financiële middelen op de lange termijn worden geschoven.

Met 50.000 bezoekers nog altijd belangrijk voor de burgers van onze gemeente

Op korte termijn zal er echter wel moeten worden geïnvesteerd in vervanging van de bassins. Deze zijn van polyester en het osmoseproces is zover gevorderd dat vervanging binnen enkele jaren aan de orde is. De meest eenvoudige en ook goedkoopste oplossing is het aanbrengen van een nieuwe polyester wand binnen de huidige. Voor beide bassins samen kost dat naar raming € 70.000, – en dan kunnen de baden weer 25–30 jaar mee.

Daarnaast verdient het zonder meer aanbeveling om energiebesparende maatregelen te treffen. Het aanbrengen van een bassinafdekking is kostbaar (€ 127.000, – voor beide baden), maar is op zijn minst budgettair neutraal en bespaart 50% op gasverbruik. Tevens valt het aanbrengen van zonnepanelen te overwegen.

Tijdens de behandeling van de PPN2009 is door de raad het belang van het bad voor de regio nog eens onderschreven.

*Door investering in het verleden is het bad vooral een recreatieve trekpleister geworden.
Inzet: Doeke Fokkema verwelkomt de 50.000^e bezoeker van 2009*

4.8 Private Sportaccommodaties

Gymnastieklokaal Minnertshof Burgum

Naast de gemeentelijke gymnastieklokalen is er ook nog een lokaal aan de Minnertshof te Burgum. Dit is eigendom van OSG Singelland. Dit lokaal wordt in de avonduren door de gemeente gehuurd en beschikbaar gesteld aan verenigingen. Het gebouw is recentelijk gerenoveerd.

Dojo Oentsjerk

Het voormalige gemeentelijke gymnastieklokaal te Oentsjerk is 20 jaar in gebruik geweest als Dojo voor de judosport in Tytsjerksteradiel. In die jaren was het gebouw eigendom van een speciaal daarvoor opgerichte stichting. Het gebouw was aan een forse renovatie toe, reden waarom de stichting het – met tussenkomst van de gemeente – aan een particuliere exploitant heeft overgedragen. Het gebouw blijft vooralsnog in gebruik als Dojo.

Fietscrossbaan Noardburgum

Bij de aanleg van fietscrossbanen in de jaren 80 werd door de gemeente een bijdrage geleverd in de vorm van het beschikbaar stellen van de ondergrond. Toen deze rage minder werd is er één baan in de gemeente over gebleven. Deze ligt in Noardburgum. De club daar heeft in de loop der jaren sportieve en organisatorische ups en downs gekend. Er is door de gemeente nog enkele malen een financiële bijdrage verstrekt om de baan aan de wedstrijdeisen te kunnen laten blijven voldoen. Recentelijk nog is door de gemeente bijgesprongen in de kosten van herstel van vernielingen aan deze accommodatie.

Voor deze accommodatie wordt binnenkort een recht van opstal gevestigd.

Buitenmaneges

In het verleden werd door de gemeente de ondergrond beschikbaar gesteld voor verenigingen die een buitenmanege (ook wel buitenbak genoemd) wilden gaan opzetten. Inmiddels is er een groot aanbod van maneges in de gemeente, zowel gerund door verenigingen als particulieren. Een bijdrage in de vorm van het beschikbaar stellen van grond is thans niet meer nodig. Deze willen wij dan ook laten vervallen.

Overdekte maneges

Onze gemeente kent een aantal particuliere maneges. Enkele daarvan staan open voor gebruik door rijverenigingen en particuliere gebruikers. De gemeente heeft hier verder geen bemoeienis (meer) mee.

Tennisbanen

Voorheen werd er bij de aanleg van een nieuwe tennisbaan een bijdrage van de gemeente ontvangen van € 3.410, – per baan. Daarnaast was het gebruikelijk dat de gemeente de ondergrond beschikbaar stelde tegen een minimale vergoeding. Het aanbod in de gemeente voor de tennissport door verenigingen is ruim. De bijdrage voor de aanleg van nieuwe tennisbanen is daarom niet noodzakelijk meer en kan vervallen.

Fierljepterrein

De fierljepschansen met kleedgebouw en berging bevinden zich nabij het gemeentehuis te Burgum. De voorziening wordt beheerd door de Ljeppersclub Burgum. In de loop der jaren is er – ook met gemeentelijke bijdragen – het nodige geïnvesteerd. In 2009 kon een stukje particulier eigendom worden aangekocht, zodat de accommodatie zich thans volledig op gemeente-eigendom bevindt. Ook voor deze accommodatie wordt een recht van opstal gevestigd.

Ijsbanen

Er is in het verleden door de gemeente behoorlijk geïnvesteerd in ijsbanen, zij het niet overal in gelijke mate. In 11 van de 16 dorpen is een ijsbaan. De gemeente heeft nagenoeg geen exploitatielasten van ijsbanen. Ten aanzien van de ondergrond, de huur en het onderhoud is het bij iedere ijsbaan weer anders geregeld. Voorgesteld wordt om dit zo te laten.

Indien zich de mogelijkheid daartoe voor doet zou kunnen worden overwogen om ijsbanen te concentreren op een aantal locaties. Het gebrek aan echte ijswinters maakt in ieder geval duidelijk dat er geen grote investeringen in ijsbanen meer moeten worden gedaan.

Ijsbaan Burgum

Ten aanzien van de ijsbaan in Burgum geldt nog de regeling dat de gemeente jaarlijks rente betaalt over een restant schuld als gevolg van de aankoop van de oude ijsbaan in 1978. Voorgesteld wordt dit bedrag op korte termijn af te kopen. Er is nu geen einddatum bepaald. Het gaat om een bedrag van € 13.604,33. Een belangrijke ontwikkeling is die van het mogelijke gezondheids- en bewegingscentrum nabij de baan. Daarvan is nog niet bekend wat de mogelijke ontwikkelkansen of beperkingen zijn.

Fitnesscentra

In de gemeente zijn verschillende fitnesscentra. Dit zijn allemaal particuliere initiatieven. Deze sport groeit nog steeds en wordt uitgebreid met verschillende groepslessen. De gemeente geeft geen subsidie aan deze sportscholen/fitnesscentra.

Zwembad Garyp

Het dorp Garyp heeft een klein openluchtbad, dat door vrijwilligers wordt beheerd. In het verleden is er een aantal malen een investeringsbijdrage verstrekt. Tevens wordt er een jaarlijks subsidie door de gemeente verstrekt.

Andere zwembaden

Daarnaast bevinden zich nog enkele particuliere zwembaden in hotels en op campings die alleen toegankelijk zijn voor gebruikers van de hoofdvoorziening.

Mogelijkheden aangepast sporten

Ook voor de sporters die extra aanpassingen behoeven is ruimte vrijgemaakt. De Vereniging Aangepast Sporten Tytsjerksteradiel biedt op dit moment 5 hoofdsporten aan. De vereniging beschikt over een eigen watersportfaciliteit en maakt tevens gebruik van het zwembad 'De Wetterstins.'

Recent heeft de vereniging haar eigen zienswijze voor de periode 2009-2014 uitgebracht. Hiervoor is nog geen concreet beleid gemaakt. De visie is aanleiding om te bekijken of er meer ruimte mogelijk is voor aangepaste sporten in o.a. onze sporthallen. Overleg met de vereniging moet leiden tot concrete afspraken voor het accommodatiebeleid.

5. Financieel & besluiten

5.1 Sportbegroting

Vooralsnog wordt uitgegaan van de huidige begrotingscijfers. De huidige economische situatie brengt met zich mee dat de begroting negatief beïnvloed kan worden. De totale begroting van het product sport bedraagt in 2009 € 4.279.000, –.

Tegenover deze lasten staat een bedrag van € 880.000, – aan baten.

Dat betekent dus dat de gemeente netto een bedrag van € 3.399.000, – besteedt aan sport, of wel ca. € 105, – per inwoner.

5.2 Tarieven

Tarieven voor het gebruik van sportaccommodaties zijn vaak historisch gegroeid en hebben weinig tot geen relatie met de werkelijke kosten. Er bestaan dan ook grote verschillen in tariefsystemen tussen verschillende gemeenten. Wel wordt de hoogte van de tarieven in regionaal verband enigszins op elkaar afgestemd. Men wil nu eenmaal liever de goedkoopste dan de duurste zijn, ondanks het feit dat er van concurrentie feitelijk geen sprake is.

Ook in Tytsjerksteradiel zijn de tarieven gebaseerd op wat ooit eens als redelijk is ervaren, rekening houdend met aard (wedstrijd, training, volwassenen, jeugd) en tijd (door de week of in het weekend) van gebruik, afgestemd op de hoogte van de tarieven in buurgemeenten en in verhouding tot de grootte van de accommodaties. Jaarlijks vindt een trendmatige verhoging plaats. Soms hebben grotere bijstellingen plaats gevonden, bijvoorbeeld uit bezuinigingsoverwegingen of om bepaalde investeringslasten te dekken. In het kader van de PPN2009 is besloten om de zwembadtarieven in 2010 en 2011 jaarlijks met 10% extra te verhogen als middel om meer inkomsten te genereren. Deze verhoging geldt voor alle zwembadgebruikers m.u.v. de verenigingsgebruikers. Hiervoor is een tarief vastgesteld dat is gerelateerd aan dat voor de zaalsportaccommodaties.

Uitgangspunt is en blijft dat de hoogte van de tarieven geen belemmering mag vormen voor het deelnemen aan sportactiviteiten. Voor inwoners met een beperkt inkomen kent onze gemeente bovendien nog de reductieregeling op grond waarvan onder bepaalde voorwaarden een bijdrage wordt verstrekt voor maatschappelijke participatie van gezinsleden, waaronder de sportdeelname.

Zie bijlage voor een overzicht van de tarieven 2010.

Meetbaarheid

In de programmabegroting zijn zogenaamde doelenbomen opgenomen, waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het gemeentelijke beleid worden beschreven. Voor het programma sport worden de effect- en prestatiedoelen gemeten in respectievelijk tevredenheidpercentages en aantallen gebruiksuren en gebruikers.

Een aantal cijfers is nu reeds beschikbaar en ook in deze nota opgenomen. Verder is er sprake van een groeimodel waarbij er in 2010 en volgende jaren steeds meer meetbare gegevens zullen worden verkregen aan de hand waarvan kan worden gerapporteerd over het bereikte resultaat en zo nodig het beleid kan worden bijgesteld of de activiteiten kunnen worden bijgestuurd.

5.3 Financiële gevolgen van de in deze nota opgenomen maatregelen en plannen;

Nr.	Accommodatie	Omschrijving	
1	Algemeen	Combinatiefunctionaris	P.M./haalbaarheids onderzoek
3	De Hege Wâlden	Energiemaatregelen	Budgettair neutraal
4	Zaal Garyp	Vervanging gevel	160.000
5	Idem	Aanpassing ventilatie	13.000
6	Zaal Sumar	Aanpassing gevel	66.000
7	Idem	Aanpassing ventilatie	13.000
10	Zaal Eastermar	Aanpassing gevel	66.000
11	Idem	Aanpassing ventilatie	13.000
12	Zaal Tytsjerk	Vervanging gevel	166.000
13	Idem	Aanpassing ventilatie	13.000
14	Zaal Gytsjerk	Vervanging gevel	166.000
15	Idem	Aanpassing ventilatie	13.000
16	Sawn Doarpen	Renovatie bassins	70.000
17	Idem	Energiemaatregelen	Budgettair neutraal
18	Idem	Upgrading	p.m.
19	Wetterstins	Onderhoudsplan	p.m.
20	Cpl. Burgum	Kunstgras speelveld	p.m./haalbaarheids -onderzoek
21	Cpl. H'garyp	Kunstgras speelveld	p.m./haalbaarheids -onderzoek
	Totalen		759.000
	Kapitaallasten		76.000

5.4 Besluiten

1. ten behoeve van de leefbaarheid van een kern kiest de gemeente voor handhaving van de laatste sportvoorziening boven een concentratie van voorzieningen, tenzij het draagvlak vanuit de gebruikers voor de voorziening duidelijk tekort schiet.
2. ook bij een lagere bezettingsgraad (30%) handhaaft de gemeente de voorziening als laatste sportaccommodatie in een kern en zal zij sturen op multifunctioneel gebruik als laatste redmiddel. Alleen als dit geen optie blijkt te zijn, zal de gemeente overgaan tot sluiting.
3. voordat aanvragen voor uitbreiding van sportveldcomplexen gehonoreerd kunnen worden, zal de gemeente de sportverenigingen die gebruik maken van de accommodatie, vragen om eerst overleg te plegen met buurverenigingen om er zeker van te zijn dat uitbreiding de enige mogelijkheid is voor de sporters, zonder dat dit leidt tot ontwrichting van kleinere verenigingen. Daarbij moet ook de optie om van elkanders accommodaties gebruik te kunnen maken worden meegenomen.
4. het zwembad kan nog jaren mee als basisvoorziening, de gemeente kiest er voor om alleen het technisch noodzakelijke onderhoud te doen en marginaal te investeren in modernisering.

Overige besluiten:

- a) stopzetten van het verlenen van financiële medewerking aan de totstandkoming van nieuwe buitenmaneges;
- b) afzien van het verlenen van een financiële bijdrage in de kosten van aanleg van nieuwe tennisbanen;
- c) diversiteit in beleid ten aanzien van ijsbanen handhaven, maar geen grootschalige bijdragen meer leveren in de kosten van natuurijsbanen. Uitzonderingen zijn kansen tot concentratie en clustering;
- d) jaarlijkse rentebetaling aan ijsclub Burgum afkopen door betaling van de restschuld.
- e) De gemeente gaat per 2010 alle aanwezige materialen in de sportzalen of hallen jaarlijks aan een inspectie onderwerpen. Alle materialen (inclusief verenigingsmaterialen) dienen te voldoen aan de gestelde normen;
- f) om de bezettingsgraad van zaalsportaccommodaties te optimaliseren streeft de gemeente naar multifunctioneel gebruik in de vorm van alternatieve gebruikers als naschoolse opvang en andere (culturele) gebruikers.

BIJLAGEN

1. Landelijke regelingen sportstimulering
2. Overzicht cijfers sportdeelname Tystjerksteradiel
3. Overzicht gemeentelijke sportaccommodaties
4. Tarieven gemeentelijke sportaccommodaties

Bijlage 1. Landelijke regelingen

▷ breedtesportimpuls

In 2000 zijn de eerste breedtesportprojecten van start gegaan als gevolg van de Breedtesport impuls. Dit is een rijkssubsidieregeling voor gemeenten om sportstimuleringsprojecten op te starten en de sportinfrastructuur te versterken. Afhankelijk van de gemeentelijke accenten wordt er gewerkt aan verenigingsondersteuning, sportloketten en sportstimuleringsprojecten voor diverse doelgroepen. De gemeente Tytsjerksteradiel heeft in samenwerkingsverband gebruik gemaakt van deze regeling. In de jaren 2002 tot en met 2008 is het breedtesportproject 'Geef me de 5' uitgevoerd (zie ook hoofdstuk 3).

▷ FLASH campagne

Een groots opgezette voorlichtingscampagne over het belang van sport en bewegen, met ieder jaar een ander doelgroep en pilotprojecten.

▷ nationale sportweek

Sinds 2004 is er een nationale sportweek ingesteld. Deze week vindt ieder jaar plaats in de maand april. Het is een landelijke campagne om sport te promoten door zoveel mogelijk sportactiviteiten te stimuleren in die week. Iedere dag staat in het teken van een bepaalde tak van sport. Er zijn gemeenten die overwegen om zelfs twee nationale sportweken in te voeren: een week in het voorjaar en een week in het najaar.

▷ BOS impuls

Eind 2004 is de BOS (buurt, onderwijs en sport) impuls gelanceerd. Dit is een rijkssubsidieregeling voor jeugdprojecten (doelgroep 4-19 jaar) met als doel het terugdringen van achterstanden en/of het verminderen van overlast. Er moet sprake zijn van samenwerking binnen de sectoren onderwijs, (jeugd)welzijn en sport. De BOS projecten kunnen uiterlijk in 2008 van start en gaan en de maximale duur is 4 jaar. De gemeente Tytsjerksteradiel heeft in samenwerkingsverband gebruik gemaakt van deze regeling. In de jaren 2008 tot en met 2011 lopen er twee BOS projecten: 'High Five for sport ' 4-12 jaar en 'High Five for sport ' 12-18 jaar (zie ook hoofdstuk 3).

▷ campagne '30 minuten bewegen'

Een landelijke promotiecampagne met als doel mensen 30 minuten per dag te laten bewegen. Daarmee wordt voldaan aan de beweegnorm. De oranje onderborden op de plaatsnaamborden '30 minuten bewegen' zijn een voorbeeld van deze campagne. Een andere actie is: 'Start met', waarmee sinds maart 2009 in het hele land introductielessen worden aangeboden op het terrein van sport en bewegen.

▷ beleidskader Maatschappelijke stages

Vanaf 2011 moeten leerlingen uit het voortgezet onderwijs op zoek naar een stageplek in hun eigen omgeving. Het ministerie van OCW stelt 15 miljoen euro ter beschikking aan gemeenten voor het aanstellen van 'stagemakelaars'. Deze makelaars koppelen scholieren uit het voortgezet onderwijs aan een geschikte maatschappelijke stageplek. Een van de sectoren waar stageplaatsen gezocht kunnen worden is de sport.

Om de inzet van vrijwilligers te vergroten stelt ook het ministerie van VWS 15 miljoen euro beschikbaar. Dit geld is bestemd voor de opbouw van lokale infrastructuur.

▷ impuls 'Brede school sport en cultuur' 2.500 fte combinatiefuncties

De Impuls brede scholen, sport en cultuur maakt in het hele land tenminste 2.500 combinatiefuncties (fte's) mogelijk. Bij een combinatiefunctie is een werknemer in dienst bij één werkgever, maar werkzaam voor twee verschillende sectoren. Het gaat om de sectoren onderwijs, sport en cultuur en de combinatiefuncties moeten zorgen voor een betere samenwerking hiertussen. Het binnen- en buitenschoolse aanbod van onderwijs, sport en cultuur wordt verrijkt en activiteiten worden beter op elkaar afgestemd. Dit komt verder aan de orde in hoofdstuk 3.

▷ Nationaal Actieplan Sport en Beweging

In 2008 heeft het ministerie van VWS het 'Nationaal actieplan sport en bewegen' ingevoerd. Deze impuls moet uiteindelijk leiden tot:

- ▷ Het terugdringen van bewegingsarmoede;
- ▷ Het verminderen van overgewicht;
- ▷ Het terugdringen van andere gezondheidsproblemen als diabetes, hart- en vaatziekten en depressies.

Het is de bedoeling dat de interventies onderdeel uit gaan maken van gemeentelijke plannen voor het lokale gezondheidsbeleid en het realiseren van een meer beweegvriendelijke omgeving.

Het budget van het NASB is te beperkt om alle gemeenten te bedienen. Daarom wordt de uitkering alleen beschikbaar gesteld aan gemeenten met de grootste achterstand in gezondheid, c.q. lage SES (Sociaal Economische Status). De gemeente Tytsjerksteradiel komt daarom niet in aanmerking voor de regeling. De activiteiten binnen het Nationaal Actieplan Sport en Beweging zijn er overigens wel op gericht om alle –te weinig– actieve burgers in Nederland structureel aan het bewegen te krijgen, dus niet alleen de burgers van de deelnemende gemeenten aan de impuls NASB. Daarom kunnen alle Nederlandse gemeenten gebruik maken van het NASB-basispakket, dat door het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB) wordt aangeboden.

▷ jaarlijkse verkiezingen 'Sportgemeente van het jaar'

Om gemeenten de gelegenheid te geven hun sportbeleid onder de aandacht te brengen en te vergelijken met andere gemeenten, organiseert de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) jaarlijks een verkiezing 'Sportgemeente van het jaar'. Sinds 2009 worden de gemeenten onderverdeeld in verschillende categorieën, zodat een kleine plattelands-gemeente niet hoeft te concurreren met een grote stad.

Bijlage 2. Overzicht cijfers sportdeelname Tytsjerksteradiel

Een overzicht van de cijfers welke door verschillende instanties gemeten zijn. Allereerst cijfers over de leefstijl van de inwoners van Fryslân t.o.v. de inwoners van Tytsjerksteradiel, gevolgd door een beeld van de sportdeelname en tenslotte een vergelijking van het lid zijn van een georganiseerde vereniging.

Leefstijl inwoners Fryslân – Tytsjerksteradiel

	Tytsjerksteradiel	Fryslân
Overgewicht		
5–6 jaar	5%	10%
10–11 jaar	15%	14%
13–18 jaar	13%	14%
Weinig lichamelijk actief		
13–18 jaar	40%	52%
Lid sportvereniging		
10–11 jaar	81%	77%
13–18 jaar	67%	64%
Doet aan sport		
19–64 jaar	59%	60%
Voldoet aan NNGB		
19–64 jaar	69%	63%
65+ jaar	69%	65%
Bron: IKP Friesland, gezondheid		

Sportdeelname inwoners Nederland – Fryslân – Tytsjerksteradiel

Sportdeelname Inwoners Fryslân	2006	Sportdeelname Inwoners Nederland	2003	2007
	%		%	%
18–24 jaar	74	20–34 jaar	65	70
25–34 jaar	68			
35–44 jaar	63	35–49 jaar	60	61
45–54 jaar	53			
55–64 jaar	48	50–64 jaar	53	60
		65–79 jaar	32	44
Fryslân 19–64 jaar	60			
Tytsjerksteradiel 19–64 jaar	63			
Bron: GGD Fryslân 2006		Bron: Rapportage sport 2008		

Lidmaatschap Organisatorisch verband

19-64 jaar	Tytsjerksteradiel	Fryslân
Vereniging	22%	24%
Commercieel	15%	18%
Anders georganiseerd	17%	10%
Ongebonden	32%	20%
Bron: GGD Fryslân 2006		

Geconcludeerd mag worden dat de Gemeente Tytsjerksteradiel niet slecht scoort. De deelname aan sport is bovengemiddeld. Wel komt duidelijk naar voren dat de sportdeelname van de categorie vanaf elf jaar afneemt. Opvallend is dat de ongeorganiseerde sport sterk vertegenwoordigd wordt. De deelname is opvallend hoger dan het gemiddelde.

Bijlage 3. Overzicht gemeentelijke sporthallen, zwembaden en veldsportcomplexen

Sporthal Westermar, Burgum

Bouwjaar: 1978
Vloeroppervlakte: 32x42x7
Aantal hallen: 1 op te delen in 2 zalen
Aantal kleedkamers: 4 binnen, 4 buiten
Sporten: Badminton, gymnastiek, korfbal, volleybal, tennis, zaalvoetbal
Tevens is de hal voorzien van een grote tribune, kantine en kegelzaal. Daarmee is het ook de meest geschikte accommodatie voor wedstrijden en grote toernooien.

Sporthal De Wetterstins, Burgum

Bouwjaar: 2000
Vloeroppervlakte: 24x44x7
Aantal hallen: 1 op te delen in 3 zalen
Aantal kleedkamers: 4 (6 vanaf 2010)
Sporten: Badminton, basketbal, gymnastiek, judo, korfbal, volleybal, turnen, zaalvoetbal

Sporthal De Hege Fiif, Hurdegaryp

Bouwjaar: 1983
Vloeroppervlakte: 22x42x7
Aantal hallen: 1 op te delen in 2 zalen
Aantal kleedkamers: 4
Sporten: Badminton, basketbal, gymnastiek, judo, korfbal, volleybal, turnen, tennis, zaalvoetbal
Tevens beschikt deze hal over een tribune en horecaverkooppunt.

Sporthal De Hege Wâlden, Oentsjerk

Bouwjaar: 1989
Vloeroppervlakte: 22x42x7
Aantal hallen: 1 op te delen in 2 zalen
Aantal kleedkamers: 4
Sporten: Badminton, gymnastiek, korfbal, volleybal, turnen, tennis, zaalvoetbal
Ook deze hal kent een kleine tribune en is vast gebouwd aan het clubgebouw voor het aangrenzende sportveldencomplex en deelt daarmee de kantinefunctie.

Sportzaal It Heech, Noardburgum

Bouwjaar: 1982
Vloeroppervlakte: 20x28x7
Aantal hallen: 1
Aantal kleedkamers: 2
Sporten: Gymnastiek, volleybal, turnen, tennis
Deze zaal is vast gebouwd aan het clubgebouw van het sportveldencomplex, waardoor gezamenlijk gebruik van de kantinefunctie mogelijk is.

Gymnastieklokaal, Garyp

Bouwjaar: 1975-1980

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Gymnastiek, volleybal, turnen, korfbal

Het lokaal is vast gebouwd aan het dorps huis, zodat van de horecafunctie gebruik kan worden gemaakt.

Gymnastieklokaal, Sumar

Bouwjaar: 1975-1980

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Gymnastiek, volleybal, turnen

Gymnastieklokaal, Eastermar

Bouwjaar: 1975-1980

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Badminton, gymnastiek, volleybal, turnen

Gymnastieklokaal De Ynset, Jistrum

Bouwjaar: 1992

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Gymnastiek, volleybal, turnen

Gymnastieklokaal, Gytsjerk

Bouwjaar: 1975-1980

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Badminton, gymnastiek, volleybal, turnen

Gymnastieklokaal, Tytsjerk

Bouwjaar: 1975-1980

Vloeroppervlakte: 12x21x5,5

Aantal hallen: 1

Aantal kleedkamers: 2

Sporten: Gymnastiek, volleybal, turnen, boksen, korfbal

Overdekt zwembad De Wetterstins, Burgum

Bouwjaar:	1978
Gerenoveerd in	1998
Wateroppervlakte:	455 m ²
25 meter wedstrijdbad:	1
Instructiebad:	1

Openluchtbad De Sawn Doarpen, Gytsjerk

Bouwjaar:	1976
Wateroppervlakte:	770 m ²
25 meter wedstrijdbad:	1
Recreatiebad:	1

Tevens zijn er een waterglijbaan, een peuterbad en een ligweide met speelattributen.

Veldsportcomplex, Burgum

De totale oppervlakte van het complex is 90.603 m²

- 6 voetbalwedstrijdvelen, waarvan 2 met verlichting en 1 kaatsveld
- 3 voetbaltrainingsvelden met verlichting

De beide clubgebouwen zijn eigendom van de sportverenigingen. Ook de ondergrond van 2 speelvelden is particulier eigendom.

Op het complex bevindt zich tevens een clubgebouw van een postduivenclub.

Veldsportcomplex, Garyp

De totale oppervlakte van het complex is 35.446 m²

- 2 voetbalwedstrijdvelen
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting
- 1 Kunstgras korfbalveld met verlichting

De clubgebouwen zijn eigendom van de verenigingen.

Veldsportcomplex, Sumar

De totale oppervlakte van het complex is 20.909 m²

- 1 voetbalwedstrijd
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Eastermar

De totale oppervlakte van het complex is 31.626 m²

- 2 korfbalwedstrijdvelen en 2 voetbalwedstrijdvelen
- 1 trainingsveld korfbal met verlichting en 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van een plaatselijke stichting.

Veldsportcomplex, Jistrum

De totale oppervlakte van het complex is 17.734 m²

- 1 voetbalwedstrijdveld
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Noardburgum

De totale oppervlakte van het complex is 26.445 m²

- 2 voetbalwedstrijdvelen
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Hurdegaryp

De totale oppervlakte van het complex is 45.360 m²

- 3 voetbalwedstrijdvelen, tevens voor kaatsen
- 2 trainingsvelen voetbal met verlichting

Het clubgebouw en de tribune zijn eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Ryptsjerk

De totale oppervlakte van het complex is 25.640 m²

- 2 voetbalwedstrijdvelen
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Tytsjerk

De totale oppervlakte van het complex is 24.491 m²

- 2 korfbalwedstrijdvelen en 1 trainingsveld korfbal met verlichting
- 1 evenemententerrein voor kaatsen en dorpsactiviteiten

Het clubgebouw is eigendom van de korfbalvereniging.

Veldsportcomplex, Suwâld

De totale oppervlakte van het complex is 11.636 m²

- 1 voetbalwedstrijdveld
- 1 trainingsveld voetbal met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van de voetbalvereniging.

Veldsportcomplex, Oentsjerk

De totale oppervlakte van het complex is 37.958 m²

- 2 korfbalvelen kunstgras en 1 voetbalwedstrijdveld op hetzelfde kunstgras met verlichting
- 2 voetbalwedstrijdvelen, tevens kaatsveld
- 2 voetbaltrainingsvelen met verlichting

Het clubgebouw is eigendom van een plaatselijke stichting. Tevens bevindt zich op het complex een clubgebouw van een postduivenvereniging.

Veldsportcomplex, Wyns

Dit omvat een evenemententerrein, tevens in gebruik als kaatsveld.

Bijlage 4

Gemeente Tytsjerksteradiel   Overzicht verenigingstarieven sportaccommodaties per 1-1-2010

Sporthal Westermar Burgum per uur :	Basis- en training:	Jeugd : Wedstrijd- en weekend :	Evenement :	
- hele hal	€ 26,10	€ 13,05	€ 36,55	€ 413,00 (dagdeel)
- tweederde hal	€ 15,75	€ 7,90	€ 21,95	€ 860,50 (hele dag)
- éénderde hal	€ 10,35	€ 5,15	€ 14,60	(uitsluitend hele hal)
 Sporthal Wetterstins te Burgum per uur :				
- hele hal	€ 23,30	€ 11,65	€ 32,60	€ 413,00 (dagdeel)
- tweederde hal	€ 14,00	€ 7,00	€ 19,60	€ 860,50 (hele dag)
- éénderde hal	€ 9,30	€ 4,65	€ 13,00	(uitsluitend hele hal)
 Sporthallen De Hege Fiif Hurdegaryp en De Hege Wâlden Oentsjerk per uur :				
- hele hal	€ 21,90	€ 10,95	€ 30,75	€ 413,00 (dagdeel)
- tweederde hal	€ 13,15	€ 6,55	€ 18,45	€ 860,50 (hele dag)
- éénderde hal	€ 8,75	€ 4,40	€ 12,30	(uitsluitend hele dag)
 Sportzaal 't Heech Noardburgum per uur :	€ 15,00	€ 7,50	€ 20,95	
 Gymnastieklokale Minnertshof, Garyp, Sumar, Eastermar, Jistrum, Tytsjerk en Gytsjerk per uur :	€ 8,55	€ 4,30	€ 10,85	
 Overdekt zwembad De Wetterstins Burgum en het Openluchtbad De Sawn Doarpen te Gytsjerk per uur :	€ 21,90	€ 10,95	€ 30,75	